EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 6.12.2024.
COM(2024) 571 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

SEDMO IZVJEŠĆE U OKVIRU MEHANIZMA SUSPENZIJE VIZA

Sadržaj

UVOD **2**

I. SUSJEDSTVO EU-a **6**

1. ZEMLJE ČIJI SU DRŽAVLJANI IZUZETI OD OBVEZE POSJEDOVANJA VIZE PRIJE MANJE OD SEDAM GODINA **6**

GRUZIJA **6**

UKRAJINA **12**

KOSOVO* **18**

2. ZEMLJE ČIJI SU DRŽAVLJANI IZUZETI OD OBVEZE POSJEDOVANJA VIZE PRIJE VIŠE OD SEDAM GODINA **23**

ALBANIJA **23**

BOSNA I HERCEGOVINA **27**

REPUBLIKA MOLDOVA **30**

CRNA GORA **33**

SJEVERNA MAKEDONIJA **37**

SRBIJA **40**

II. ISTOČNOKARIPSKE ZEMLJE **43**

III. LATINSKA AMERIKA **46**

ZAKLJUČAK **51**

* *Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.*

UVOD

Liberalizacija viznog režima važan je dio paketa instrumenata EU-a za suradnju s trećim zemljama u području migracija, sigurnosti i pravosuđa. Olakšava mobilnost i međuljudske kontakte. Može potaknuti razvoj sektora putovanja i turizma te promiče kulturne i akademske razmjene. Može pridonijeti i jačanju diplomatskih odnosa i međunarodne suradnje te u idealnom slučaju povećati političku interakciju u raznim područjima, od trgovinske i gospodarske suradnje do sigurnosti, inovacija i tehnologije.

S druge strane, Komisijino praćenje bezviznih režima EU-a pokazalo je da **putovanje bez vize može uzrokovati velike probleme u području migracija i sigurnosti, za koje je potrebno pronaći rješenje.** U ovom se izvješću posebna pozornost i dalje posvećuje usklađivanju vizne politike, programima državljanstva za ulagače, suradnji na ponovnom prihvatu i neutemeljenim zahtjevima za azil. Glavna je svrha izuzeća od obveze posjedovanja vize koja je EU odobrio trećim zemljama olakšati putovanje time što se njihovim državljanima dopušta ulazak i kratkotrajni boravak u šengenskom području bez vize u trajanju od najviše 90 dana u bilo kojem razdoblju od 180 dana. Osobama koje predstavljaju sigurnosni rizik za EU i njegove države članice ne bi trebalo dopustiti putovanje u šengensko područje bez vize, a osobe koje traže međunarodnu zaštitu ili se namjeravaju nastaniti u EU-u na dulje razdoblje trebale bi koristiti odgovarajuće programe i načine dolaska.

Komisija je u listopadu 2023. predložila **reviziju mehanizma suspenzije viza**[1] kako bi se olakšalo njegovo aktiviranje i povećao njegov odvraćajući učinak, a time i bolje odgovorilo na probleme povezane s bezviznim režimima i sve moguće oblike zlouporabe putovanja bez vize. Komisija potiče Europski parlament i Vijeće da brzo zaključe pregovore o prijedlogu i donesu ga.

Opseg izvješća – novi strateški i globalni pristup

Stalno praćenje bezviznih režima EU-a koje provodi Komisija neophodno je za dobro funkcioniranje vizne politike EU-a i opću sigurnost šengenskog područja. U skladu s člankom 8. stavkom 4. Uredbe (EU) 2018/1806 („Uredba o vizama”)[2] Komisija je dužna na odgovarajući način pratiti ispunjavaju li zemlje čiji su državljani dobili bezvizni pristup šengenskom području nakon uspješno dovršenog dijaloga o liberalizaciji viznog režima kontinuirano zahtjeve za izuzeće od obveze posjedovanja vize te o tome redovito izvješćivati Europski parlament i Vijeće. **Komisija je u tu svrhu od 2017. donijela šest izvješća u okviru mehanizma suspenzije viza**[3], koja obuhvaćaju **partnerske zemlje na zapadnom Balkanu** (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija) **i u regiji Istočnog partnerstva** (Gruzija, Republika Moldova, koja se u nastavku teksta naziva „Moldova”, i Ukrajina), čijim državljanima nije potrebna viza.

U skladu s Komunikacijom iz svibnja 2023.[4] u Šestom izvješću primijenjen je širi pristup koji omogućuje **sveobuhvatno i strateški učinkovitije praćenje i izvješćivanje koje ne obuhvaća samo susjedstvo EU-a, nego i sve treće zemlje čijim državljanima nije potrebna viza i koje imaju**

---

1 Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1806 u pogledu revizije mehanizma suspenzije, COM(2023) 642 final.

2 Uredba (EU) 2018/1806 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenog 2018. o popisu trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva, SL L 303, 28.11.2018., str. 39.

3 COM(2017) 815 final (Prvo izvješće), COM(2018) 856 final (Drugo izvješće), COM(2020) 325 final (Treće izvješće), COM(2021) 602 final (Četvrto izvješće), COM(2022) 715 final/2 (Peto izvješće), COM(2023) 730 final (Šesto izvješće).

4 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o praćenju bezviznih režima EU-a, COM(2023) 297 final.

posebne probleme koji, ako se ne riješe, mogu dovesti do aktiviranja mehanizma suspenzije. Komisija je zato prvi put proširila geografski opseg te izvijestila i o **šest trećih zemalja čijim državljanima nije potrebna viza i koje provode programe za dodjelu državljanstva na temelju ulaganja**, a to su Antigva i Barbuda, Dominika, Grenada, Sveti Kristofor i Nevis, Sveta Lucija i Vanuatu[5].

Susjedstvo EU-a

Na temelju članka 8. stavka 4. Uredbe o vizama ovo sedmo izvješće i dalje uključuje potpunu procjenu kontinuiranog ispunjavanja zahtjeva za liberalizaciju viznog režima u **Gruziji** i **Ukrajini** jer su te zemlje dovršile dijalog o liberalizaciji viznog režima prije manje od sedam godina. Nadalje, budući da je dijalog o liberalizaciji viznog režima između EU-a i Kosova uspješno zaključen te se od 1. siječnja 2024. na Kosovo primjenjuje izuzeće od obveze posjedovanja vize[6], ovo izvješće uključuje i prvu prognostičku analizu kontinuiranog ispunjavanja zahtjeva za liberalizaciju viznog režima za **Kosovo**.

Kad je riječ o zemljama koje su dovršile dijalog o liberalizaciji viznog režima prije više od sedam godina[7] (**Albanija, Bosna i Hercegovina, Moldova, Crna Gora, Sjeverna Makedonija** i **Srbija**), u izvješću se i dalje upozorava na posebne probleme koji proizlaze iz putovanja bez vize i/ili predstavljaju poseban rizik od nezakonitih migracija ili sigurnosni rizik za EU, kao što su usklađivanje vizne politike, programi državljanstva za ulagače, suradnja na ponovnom prihvatu ili neutemeljeni zahtjevi za azil.

Za sve partnere u procesu proširenja pitanja povezana s mjerilima obuhvaćenima dovršenim dijalozima o liberalizaciji viznog režima ocjenjuju se u okviru procesa proširenja u skladu s poglavljem 23., Pravosuđe i temeljna prava, i poglavljem 24., Pravda, sloboda i sigurnost, te se o njima detaljno izvješćuje u Komisijinim izvješćima u okviru godišnjeg paketa za proširenje. Od 2024. četiri zemlje kandidatkinje (Albanija, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija) uključene su i u Komisijino izvješće o vladavini prava.

U okviru svojeg programa reformi u skladu s Planom rasta za zapadni Balkan partneri sa zapadnog Balkana obvezali su se provesti reforme „osnovnih dijelova" procesa pristupanja, što uključuje konkretne obveze u kontekstu borbe protiv organiziranog kriminala, borbe protiv korupcije i usklađivanja vizne politike.

Kad je riječ o **zapadnom Balkanu**, izvješće se temelji na aktualnoj provedbi akcijskog plana EU-a za rješavanje problema migracije na zapadnobalkanskoj ruti, koji je Komisija predstavila 5. prosinca 2022.[8] Akcijski plan bavi se, među ostalim, problemom porasta nezakonitih migracija u EU na zapadnobalkanskoj ruti, koji se javio 2022. Povećani broj prelazaka vanjskih granica država

---

5 Ovo izvješće ne obuhvaća Vanuatu jer je Komisijina završna procjena sigurnosnih rizika koji proizlaze iz Vanuatuovih programa državljanstva za ulagače iznesena 31. svibnja 2024. u Izvješću Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o suspenziji izuzeća od obveze posjedovanja vize za državljane Vanuatua, COM(2024) 366 final.

6 Uredba (EU) 2023/850 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. travnja 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1806 o popisu trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva (Kosovo (Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.)) (SL L 110, 25.4.2023., str. 1.).

7 U skladu s člankom 8. stavkom 4. Uredbe (EU) 2018/1806 Komisija je dužna podnositi izvješće samo u razdoblju od sedam godina od datuma stupanja na snagu liberalizacije viznog režima za te treće zemlje; nakon toga Komisija može nastaviti izvješćivati kad smatra da je to potrebno ili na zahtjev Europskog parlamenta ili Vijeća.

8 https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf.

članica iz te regije djelomično je posljedica sekundarnih kretanja državljana trećih zemalja kojima nije bila potrebna viza za dolazak na zapadni Balkan i koji su zatim putovali dalje u EU. Zajedničkom provedbom akcijskog plana EU i ta regija uspjeli su 2023. smanjiti migracijski pritisak na zapadnobalkanskoj ruti za gotovo trećinu u odnosu na 2022. te, prema preliminarnim podacima, za dodatnih 79 % u prvih devet mjeseci 2024. u odnosu na isto razdoblje 2023. Ta zajednička provedba pridonijela je i daljnjem jačanju suradnje EU-a i partnera sa zapadnog Balkana u području upravljanja migracijama. Akcijski plan obuhvaća pitanja upravljanja granicama, kapaciteta za azil i prihvat, borbe protiv krijumčarenja migranata, suradnje na ponovnom prihvatu i pitanje vraćanja te usklađivanje vizne politike.

Općenito, provedba u svim tim područjima politika odvija se dobrim tempom zahvaljujući pojačanom angažmanu i kontaktu sa svim partnerima sa zapadnog Balkana na svim razinama. Međutim, potrebno je nastaviti s radom. Nezakonite migracije i dalje su problem za partnere sa zapadnog Balkana. Krajem 2022. i početkom 2023. u regiji je ponovno uvedena obveza posjedovanja vize za državljane nekih ključnih zemalja čiji se broj nezakonitih dolazaka povećao 2022. Međutim, i dalje je potrebno dodatno uskladiti viznu politiku i pojačati nadzor dolazaka osoba kojima nisu potrebne vize u regiju. Borba protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima te učinkovita vraćanja i dalje su glavni prioriteti. Komisija je povećala svoju financijsku potporu i u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III) za aktivnosti povezane s migracijama u regiji osigurala ukupno 351,9 milijuna EUR (2021. – 2024.). To uključuje regionalne programe „Potpora EU-a jačanju borbe protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima na zapadnom Balkanu” (36 milijuna EUR), „Regionalna potpora EU-a sustavima upravljanja migracijama na zapadnom Balkanu, s naglaskom na zaštitu – 3. FAZA” (19,2 milijuna EUR) i „Regionalna potpora EU-a sigurnosti granica na zapadnom Balkanu” (7 milijuna EUR).

Izvješće je sastavljeno na temelju doprinosa obuhvaćenih partnerskih zemalja, Europske službe za vanjsko djelovanje i delegacija EU-a, relevantnih agencija EU-a za pravosuđe i unutarnje poslove[9] te država članica[10]. Time su pridonijeli relevantnim procjenama sadržanima u izvješću. U ovom sedmom izvješću ocjenjuju se mjere koje su predmetne partnerske zemlje poduzele 2023., uz ažuriranja za 2024., za koje se smatra da znatno utječu na ovogodišnje preporuke. Izvješćuje se i o operativnoj suradnji s EU-om i državama članicama[11], a u izvješće je uključen i pregled migracijskih trendova[12], koji se temelji na podacima Eurostata za statističku godinu 2023., uključujući promjene u odnosu na 2022.

Latinska Amerika i karipske zemlje

U skladu s novim pristupom utvrđenim u zakonodavnom prijedlogu o reviziji mehanizma suspenzije[13], ovo izvješće, kao i šesto, obuhvaća i **druga geografska područja osim susjedstva EU-a**, a osobita

[9] Agencija Europske unije za azil (EUAA), Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), Agencija Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust) i Agencija Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol).

[10] Relevantne primjere suradnje s predmetnim zemljama u području migracija i sigurnosti dostavilo je 20 država članica.

[11] Za potrebe ovog izvješća izraz „države članice” odnosi se na države članice koje primjenjuju Uredbu (EU) 2018/1806 („Uredba o vizama”), odnosno na sve države članice EU-a (osim Irske) i zemlje pridružene Schengenu.

[12] Iako su mjerila za liberalizaciju viznog režima koja se odnose na migracije ograničena na migracijske politike u predmetnim trećim zemljama, odjeljak o migracijskim trendovima ukazuje na nezakonite migracije u države članice, odbijanja ulaska od strane država članica i zahtjeve za međunarodnu zaštitu koje su u državama članicama podnijeli državljani zemalja uključenih u izvješće.

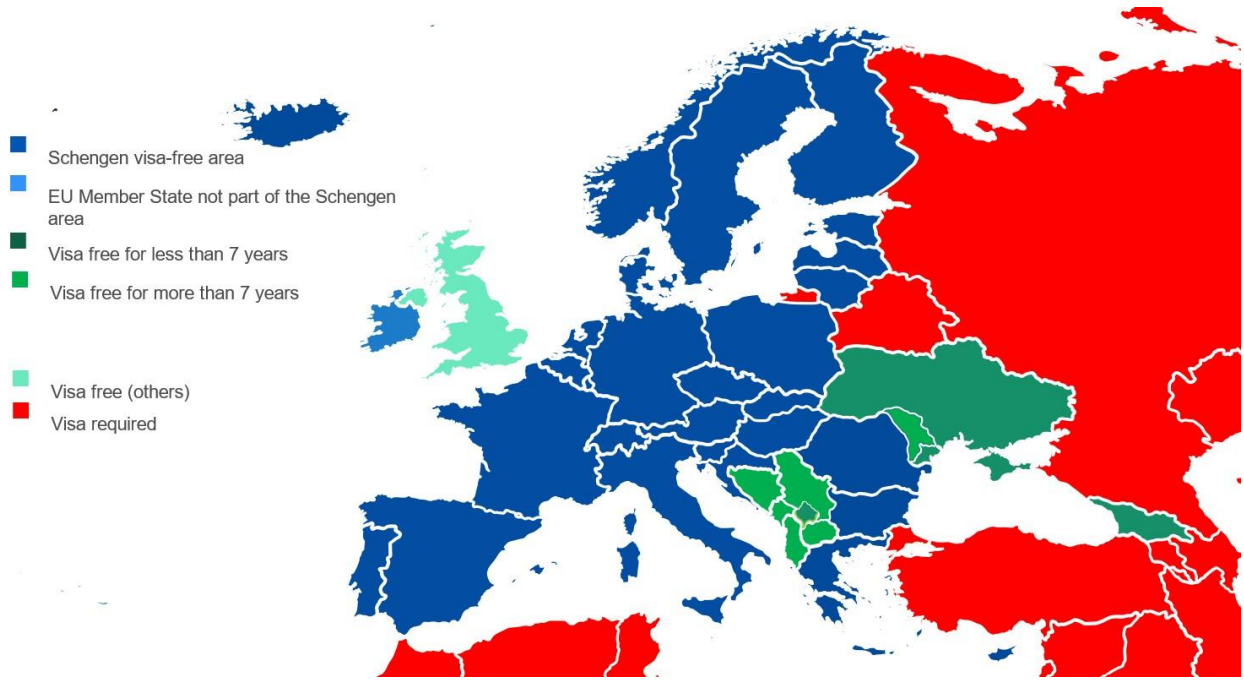
[13] Članak 8.d stavak 2. Prijedloga.

pozornost posvećuje se zemljama čijim državljanima nije potrebna viza u kojima su se pojavili posebni problemi i s kojima će možda biti potrebna daljnja suradnja radi svladavanja posebnih migracijskih i/ili sigurnosnih problema koji bi se mogli ocijeniti u okviru mehanizma suspenzije viza. U tom se smislu u ovom izvješću i dalje ocjenjuju **istočnokaripske zemlje** čijim državljanima nije potrebna viza i koje provode programe državljanstva za ulagače te se iznosi ocjena zemalja u **Latinskoj Americi** čijim državljanima nije potrebna viza.

Kako je navedeno u zajedničkoj komunikaciji iz 2023. naslovljenoj „Nova agenda za odnose između EU-a i Latinske Amerike i karipskih zemalja”[14], **EU te Latinska Amerika i karipske zemlje prirodni su partneri zahvaljujući jedinstvenim povijesnim i kulturnim sponama, bliskim gospodarskim i društvenim vezama te zajedničkoj predanosti miru, demokraciji, temeljnim pravima i multilateralizmu**. Ljudi su najvažniji element tog partnerstva: mobilnost i međuljudski kontakti važni su čimbenici koji jačaju te spone. S druge strane, Komisija je praćenjem bezviznih režima EU-a s latinoameričkim i karipskim partnerima otkrila posebne probleme u području **migracija i sigurnosti**. Ti su problemi u prvom redu posljedica provedbe programa državljanstva za ulagače u pet istočnokaripskih zemalja te sve većeg broja neutemeljenih zahtjeva za azil koje državljani nekih latinoameričkih zemalja podnose u EU-u. U posljednja dva odjeljka ovog izvješća iznosi se Komisijina ocjena tih problema i preporuke za njihovo rješavanje.

[14] JOIN(2023) 17 final.

I. SUSJEDSTVO EU-a

1. ZEMLJE ČIJI SU DRŽAVLJANI IZUZETI OD OBVEZE POSJEDOVANJA VIZE PRIJE MANJE OD SEDAM GODINA

GRUZIJA

1. Usklađivanje vizne politike

Gruzija ima bezvizni režim s 25 zemalja koje se nalaze na EU-ovu popisu zemalja čijim je državljanima potrebna viza[15]: Armenijom, Azerbajdžanom, Bahreinom, Belizeom, Bjelarusom, Bocvanom, Dominikanskom Republikom, Ekvadorom, Iranom, Jordanom, Južnom Afrikom, Katarom, Kazahstanom, Kinom (sporazum o izuzeću od obveze posjedovanja vize potpisan u travnju 2024.), Kirgistanom, Kuvajtom, Libanonom, Omanom, Rusijom, Saudijskom Arabijom, Tadžikistanom, Tajlandom, Turkmenistanom, Turskom i Uzbekistanom.

Gruzija nije ostvarila nikakav napredak prema daljnjem usklađivanju vizne politike. Naprotiv, potpisivanjem sporazuma o izuzeću od obveze posjedovanja vize s Kinom u travnju 2024. povećale su se razlike u odnosu na viznu politiku EU-a. Gruzija tvrdi da neusklađenost njezine vizne politike ne predstavlja rizik za EU u smislu nezakonitih migracija ili sigurnosti jer s njime ne dijeli izravnu kopnenu granicu. Međutim, Komisija podsjeća na to da je usklađivanje vizne politike među ključnim ciljevima za sve zemlje u susjedstvu EU-a koje žele poslati njegove članice. Komisija zato očekuje da će Gruzija ostvariti napredak u usklađivanju vizne politike.

2. Sigurnost isprava, uključujući biometrijske podatke

Gruzija izdaje biometrijske putovnice od 2010. Nebiometrijske putovnice bit će potpuno ukinute do 1. siječnja 2025., kad će isteći sve one koje su trenutačno važeće[16]. Gruzija u okviru suradnje s Interpolom razmjenjuje informacije o izgubljenim i ukradenim putovnicama.

---

15 Prilog I. Uredbi (EU) 2018/1806.

16 Dana 1. siječnja 2024. preostalo je ukupno 2012 važećih nebiometrijskih putovnica.

U prosincu 2023. donesen je zakon kojim je propisano da se do 1. srpnja 2024. neelektroničke osobne iskaznice izdane prije 28. srpnja 2011. moraju povući i zamijeniti elektroničkim osobnim iskaznicama.

3. Integrirano upravljanje granicama, upravljanje migracijama, azil

Gruzija je u ožujku 2023. donijela Strategiju integriranog upravljanja granicama za razdoblje 2023. – 2027., a u kolovozu 2023. akcijski plan za tu strategiju. Gruzija je nastavila ulagati u razvoj sigurnosti granica, među ostalim osnivanjem Jedinice za brzi odgovor u planinama 2023. S jednom državom članicom EU-a pokrenula je plan suradnje u području nadzora granica, a s drugom je potpisala tehnički sporazum o pomorskoj suradnji u koji je uključena gruzijska obalna straža.

Gruzija održava strukturiranu suradnju s Frontexom. Frontexovi promatrači nalaze se na pet graničnih prijelaza (u zračnim lukama u Tbilisiju i Kutaisiju, na kopnenom graničnom prijelazu Sarpi te sezonski u zračnoj luci i morskoj luci u Batumiju). U Gruziju je 2023. raspoređeno ukupno 28 službenika Frontexa. Gruzijski policijski službenici raspoređeni su u zračne luke 12 država članica (ukupno 24 službenika 2023.). Glavna je svrha te suradnje spriječiti gruzijske državljane da zloupotrebljavaju putovanje bez vize, među ostalim podnošenjem neutemeljenih zahtjeva za azil (vidjeti u nastavku).

Gruzija je članica mreže za analizu rizika Istočnog partnerstva, regionalne platforme za razmjenu informacija i obavještajnih podataka pod vodstvom Frontexa. Akademiji Ministarstva unutarnjih poslova Gruzije dodijeljen je 2019. status partnerske akademije Frontexa. Gruzija je sudjelovala u zajedničkoj operaciji „Koordinacijske točke u zraku, na kopnu i u moru 2023.”, koja je obuhvaćala razmjenu primjera dobre prakse i posjete/raspoređivanje Frontexovih stručnjaka za upravljanje granicama. Suradnja s Frontexom uključivala je i programe osposobljavanja (npr. prilagođeni brifinzi o krivotvorenju isprava i varalicama), studijske posjete, stručno savjetovanje i razmjene u okviru programa razmjene osoblja za 2023.

Nastavila se bilateralna/multilateralna suradnja s državama članicama u području upravljanja granicama / migracija, koja je obuhvaćala kontakte/posjete na visokoj razini, raspoređivanje časnika za vezu država članica u Gruziji, specijalizirano osposobljavanje i stručno savjetovanje s fokusom na otkrivanju krivotvorenih isprava i borbi protiv organiziranih kriminalnih grupa specijaliziranih za krijumčarenje migranata.

Gruzija je provela preporuku iz Šestog izvješća u okviru mehanizma suspenzije viza i pridružila se Operativnom akcijskom planu Europske multidisciplinarne platforme za borbu protiv kaznenih djela (EMPACT) za borbu protiv krijumčarenja migranata za razdoblje 2024. – 2025. U 2023. sudjelovala je u šest operativnih akcijskih planova i 77 operativnih mjera. Suradnja u okviru platforme EMPACT dovela je i do provedbe projekta „Bespovratna sredstva male vrijednosti”, usmjerenog na borbu protiv gruzijskih organiziranih kriminalnih grupa u EU-u.

Nekoliko država članica EU-a i Frontex istaknuli su da blisko surađuju s gruzijskim tijelima kad je riječ o ponovnom prihvatu i vraćanju. Gruzija je redovito prihvaćala operacije vraćanja čarter-letovima i redovnim letovima. Isto tako, na zahtjev je stavljala na raspolaganje svoje pratitelje za potrebe organizacije operacija vraćanja preuzimanjem. Osim toga, gruzijsko Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo unutarnjih poslova proširili su suradnju s Frontexom kad je riječ o identifikaciji povratnika koji ne posjeduju putne isprave tako što su organizirali osposobljavanje stalnih snaga i država članica za elektroničko podnošenje zahtjeva za identifikaciju povratnika putem gruzijskog sustava upravljanja predmetima ponovnog prihvata.

Gruzija je nastavila raditi na rješavanju problema neutemeljenih zahtjeva za azil koje su njezini državljani podnijeli u državama članicama EU-a. Na temelju izmjena Zakona o pravilima za gruzijske

državljane pri izlasku i ulasku u Gruziju donesenih 2021. gruzijska tijela nastavila su provoditi „provjere kontrole izlaska” na gruzijskim graničnim prijelazima. Od 1. siječnja 2021. do 1. travnja 2024. na granici je zaustavljeno ukupno 7910 državljana Gruzije koji su namjeravali putovati u EU. Gruzijska tijela nastavila su rješavati problem nezakonitih migracija kaznenim progonom osoba i skupina uključenih u krijumčarenje migranata, među ostalim osoba koje su pružale lažne informacije o zahtjevima za azil u EU-u. U 2023. osuđene su tri osobe (u odnosu na njih 11 u 2022.).

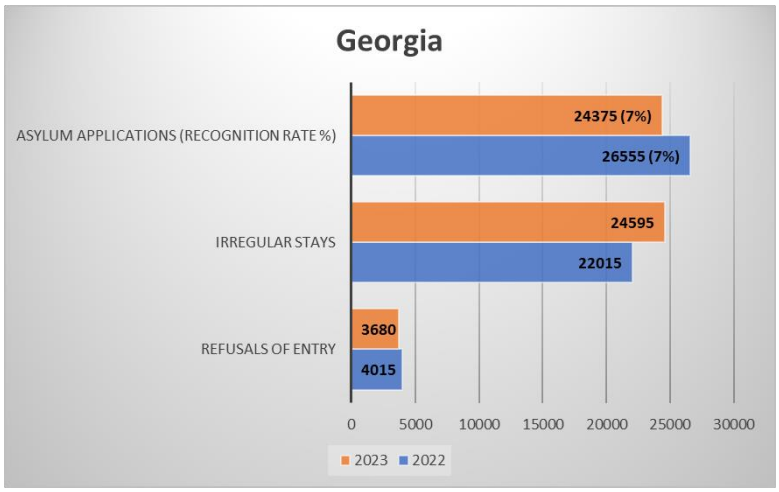
Gruzija je surađivala i s Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM), u partnerstvu s Uredom visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR), na projektu „Učinkovito upravljanje migracijama za održiv povratak i reintegraciju gruzijskih državljana” čija je svrha bila podupiranje sigurnog, urednog i održivog povratka i reintegracije gruzijskih državljana te s IOM-om i Svjetskom zdravstvenom organizacijom (SZO) kad je riječ o migracijama iz Gruzije zbog zdravstvenih razloga i neutemeljenim zahtjevima za azil u šengenskom području (u okviru projekta „Georgia Cares”).

4. Praćenje kretanja u pogledu nezakonitih migracija, zahtjeva za međunarodnu zaštitu, vraćanja i ponovnog prihvata

Broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje su državljani Gruzije podnijeli u državama članicama 2023. smanjio se za 8 % u odnosu na 2022., a podneseno je 24 375 zahtjeva (u odnosu na 26 555 zahtjeva podnesenih 2022.). Stopa priznavanja[17] od 7 % ostala je 2023. stabilna u usporedbi s prethodnom godinom.

U 2023. zabilježeno je 10 nezakonitih prelazaka granica gruzijskih državljana u države članice EU-a, u odnosu na 20 zabilježenih 2022. Broj gruzijskih državljana za koje je utvrđeno da nezakonito borave u državama članicama povećao se 2023. za 12 %, s 22 005 državljana 2022. na 24 595 u 2023. Broj odbijenih ulazaka gruzijskim državljanima smanjio se za 8 %, s 4015 u 2022. na 3680 u 2023.

Broj odluka o vraćanju izdanih državljanima Gruzije nastavio se povećavati te je 2023. izdano 20 240 naloga u odnosu na 17 415 izdanih 2022., što je povećanje od 16 %. Isto je kretanje zabilježeno i kad je riječ o broju vraćenih osoba (10 555 u 2023. u odnosu na 7725 u 2022., što je povećanje od 37 %). Stopa vraćanja blago se poboljšala od 2022. do 2023., s 44 % na 52 %.

Izvor: Eurostat

[17] Za potrebe ovog izvješća stopa priznavanja izračunava se kao udio pozitivnih prvostupanjskih odluka (među ostalim o statusu izbjeglice, statusu osobe kojoj je odobrena supsidijarna zaštita i nacionalnom humanitarnom statusu) u ukupnom broju prvostupanjskih odluka. Za definiciju vidjeti: https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en.

5. Javni red i sigurnost

Gruzija je nastavila suradnju s Europolom te je u njegovu sjedištu zadržala svojeg časnika za vezu i sudjelovala u sedam analitičkih projekata. Od lipnja 2023. do ožujka 2024. u okviru mrežne aplikacije za sigurnu razmjenu informacija (SIENA) s članovima Europola i partnerskim zemljama podijeljene su 1124 operativne informacije povezane s više od 13 161 osobom. U okviru suradnje s CEPOL-om Gruzija je sudjelovala u raznim programima specijaliziranog osposobljavanja kao dio projekta „Osposobljavanje i operativno partnerstvo protiv organiziranog kriminala" (TOPCOP), koji je financirao EU. Gruzija je nastavila suradnju s Eurojustom te je bila dio zajedničkih istražnih timova.

Gruzija je nastavila provoditi Nacionalnu strategiju za borbu protiv organiziranog kriminala za razdoblje 2021. – 2024., pri čemu se posebno posvetila borbi protiv trgovine drogom i kibernetičkog kriminala. Nakon što je Rusija započela agresivni rat protiv Ukrajine, donesene su izmjene zakona radi sprečavanja trgovine i nezakonitog stavljanja u optjecaj oružja i streljiva. Gruzija je kao članica Interpola nastavila aktivno sudjelovati u radnim skupinama i projektima. Dvije države članice EU-a ponudile su gruzijskim službenicima za izvršavanje zakonodavstva osposobljavanje u području otkrivanja krivotvorenih isprava i identifikacije žrtava seksualnog iskorištavanja na internetu.

Gruzija je u veljači 2023. donijela drugu po redu nacionalnu strategiju za borbu protiv droga za razdoblje 2023. – 2030. (izravno nadahnutu Strategijom EU-a u području droga za razdoblje 2021. – 2025.) i pripadajući akcijski plan za razdoblje 2023. – 2024. Gruzija je nastavila suradnju s Agencijom Europske unije za droge (EUDA) na temelju radnog dogovora iz 2022. te suradnju u kontekstu projekta EU4MD II.

Gruzija je nastavila provoditi Nacionalnu strategiju za borbu protiv terorizma za razdoblje 2022. – 2026. i pripadajući akcijski plan. Dvanaest gruzijskih državljana i tri državljana trećih zemalja uhićeno je 2023. pod optužbom da pripadaju terorističkoj organizaciji ili je podupiru. Gruzija se 2023. pridružila programu UN-a za sprečavanje kretanja terorista „goTravel". Gruzija je nastavila primjenjivati i Nacionalnu strategiju za sprečavanje, otkrivanje i suzbijanje pranja novca, financiranja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje (2023. – 2026.) te pripadajući akcijski plan. Gruzija je 2023. proširila suradnju s Europolom u području borbe protiv terorizma pridruživši se Zajedničkom timu za vezu u borbi protiv terorizma (CT JLT) i sudjelujući u brojnim analitičkim projektima za borbu protiv terorizma.

U Šestom izvješću u okviru mehanizma suspenzije viza preporučuje se da Gruzija donese novu strategiju i akcijski plan za borbu protiv korupcije, osigura odgovarajuće resurse za njihovu provedbu i posveti posebnu pozornost istragama, kaznenim progonima i donošenju presuda u predmetima povezanima s korupcijom na visokoj razini. Gruzija još nije izradila novu nacionalnu strategiju ni akcijski plan za borbu protiv korupcije.

U Šestom izvješću u okviru mehanizma suspenzije viza navodi se da bi Gruzija trebala osnovati Ured za povrat imovine i Ured za upravljanje imovinom te intenzivirati napore za povrat imovine. Iako Gruzija surađuje s EU-ovim uredima za povrat imovine, još nije provela preporuku o osnivanju vlastitog takvog ureda. Ne postoji ni posebno tijelo zaduženo za upravljanje vraćenom imovinom. Zaplijenjenom imovinom upravlja Nacionalna agencija za državnu imovinu.

U Šestom izvješću u okviru mehanizma suspenzije viza preporučuje se da Gruzija osigura da zakonodavstvo o Uredu za borbu protiv korupcije, Službi za posebne istrage i Službi za zaštitu osobnih podataka bude u skladu s preporukama Venecijanske komisije. Izmjene Zakona o Uredu za borbu protiv korupcije donesene u svibnju 2024. nisu u skladu s ključnim preporukama Venecijanske

komisije, posebno onima koje se odnose na stvarnu neovisnost, političku neutralnost i funkcije Ureda za borbu protiv korupcije.

Gruzija sudjeluje u radu Skupine država protiv korupcije (GRECO). Gruzija je 2023. na temelju preporuka GRECO-a izmijenila Zakon o državnom odvjetništvu tako što je proširila područje primjene sustava imovinskih kartica na sve državne odvjetnike. Evaluacijsko izvješće GRECO-a za Gruziju iz srpnja 2024. sadržava preporuke o strateškom okviru, provjerama integriteta i transparentnosti.

6. Vanjski odnosi i temeljna prava

Gruzija je u razdoblju obuhvaćenom izvješćem donijela zakonodavstvo čija primjena ugrožava temeljna prava. Donošenjem Zakona o transparentnosti stranog utjecaja u svibnju 2024. i zakonodavnog paketa o obiteljskim vrijednostima i zaštiti maloljetnika u rujnu 2024. ugrožen je opći pravni okvir za poštovanje temeljnih prava. Objema inicijativama krše se ljudska prava i temeljne slobode, posebno prava na slobodu udruživanja, izražavanja i privatnosti. Zakon o transparentnosti stranog utjecaja donesen je u svibnju 2024. unatoč mišljenju Venecijanske komisije[18] i opetovanim pozivima EU-a da se zakon stavi izvan snage. Tim se zakonom ugrožavaju sloboda udruživanja i izražavanja, pravo na privatnost, pravo na sudjelovanje u javnim poslovima te zabrana diskriminacije. Zbog složenih zahtjeva za izvješćivanje i opsežnih ovlasti dodijeljenih Ministarstvu pravosuđa kad je riječ o nadzoru organizacija civilnog društva i medija povećan je rizik od selektivne i proizvoljne primjene.

Europsko vijeće u svojim je zaključcima od 27. lipnja 2024. istaknulo da doneseni Zakon o transparentnosti stranog utjecaja predstavlja nazadovanje u najmanje tri od devet koraka utvrđenih u preporuci Komisije za dodjelu statusa zemlje kandidatkinje (onima o dezinformacijama, polarizaciji, temeljnim pravima i uključenosti organizacija civilnog društva). Europsko vijeće zaključilo je da postupci gruzijske vlade ugrožavaju put Gruzije prema članstvu u EU-u, što *de facto* dovodi do zaustavljanja procesa pristupanja.

Parlament je 17. rujna 2024. donio zakonodavni paket koji se sastoji od Zakona o obiteljskim vrijednostima i zaštiti maloljetnika i osamnaest izmjena postojećih zakona a da prethodno nije proveo javno savjetovanje ni temeljitu analizu usklađenosti s europskim i međunarodnim standardima. Zakonodavni paket o obiteljskim vrijednostima i zaštiti maloljetnika, koji je stupio na snagu 3. listopada, ugrožava temeljna prava gruzijskog naroda i povećava stigmatizaciju i diskriminaciju. Zbog tih zakonodavnih aktivnosti i stalne prisutnosti homofobnog govora mržnje LGBTIQ osobe u Gruziji suočavaju se sa sve nepovoljnijim i stigmatizirajućim ozračjem.

Akcijski plan za provedbu Strategije za ljudska prava za razdoblje 2024. – 2026. donesen je nakon ograničenog postupka savjetovanja i ne uključuje odredbe o LGBTIQ osobama i zaštiti privatnosti. Dijelovi akcijskog plana odnose se na slobodu vjeroispovijesti ili uvjerenja. Provedba akcijskog plana još nije započela i praćenje provedbe nije jasno definirano. I dalje postoje veliki nedostaci u strateškom okviru kad je riječ o zaštiti prava manjina, uključujući zastupljenost manjina, koje je potrebno otkloniti.

Europsko vijeće u svojim je zaključcima od 17. listopada 2024. ponovno potvrdilo da je proces pristupanja Gruzije zaustavljen te je pozvalo gruzijska tijela da donesu demokratske, sveobuhvatne i održive reforme koje su u skladu s temeljnim načelima europske integracije.

---

[18] CDL-PI(2023) (coe.int): Hitno mišljenje o Zakonu o transparentnosti stranog utjecaja koje je Venecijanska komisija izdala 21. svibnja 2024.

Komisija će pomno pratiti provedbu Zakona o transparentnosti stranog utjecaja i zakonodavnog paketa o obiteljskim vrijednostima i zaštiti maloljetnika s obzirom na to da su poštovanje temeljnih prava, uključujući njihovu učinkovitu provedbu, i politike za borbu protiv diskriminacije posebni zahtjevi na temelju kojih je Gruziji odobrena liberalizacija viznog režima.

Na temelju preporuke o zaštiti podataka iz Petog izvješća u okviru mehanizma suspenzije viza u lipnju 2023. donesen je novi zakon o zaštiti osobnih podataka, koji je izmijenjen u svibnju 2024. Ključne preporuke Venecijanske komisije o neovisnosti i nepristranosti institucija i ovlastima Službe za zaštitu osobnih podataka i dalje nisu provedene.

7. Preporuke

Uzimajući u obzir nedavni razvoj događaja u Gruziji, u tijeku su razmatranja o mogućoj aktivaciji mehanizma suspenzije viza za određene kategorije osoba. Kako bi nastavila ispunjavati sva mjerila za liberalizaciju viznog režima i izbjegla moguću aktivaciju mehanizma suspenzije, Gruzija treba poduzeti daljnje hitne mjere radi provedbe preporuka Komisije. Konkretno, potrebno je posvetiti se sljedećim pitanjima:

a) poštovanju temeljnih prava i osiguravanju zaštite tih prava svih gruzijskih državljana, što uključuje slobodu udruživanja, okupljanja i izražavanja, pravo na privatnost, pravo na sudjelovanje u javnim poslovima te zabranu diskriminacije;

b) izbjegavanju i stavljanju izvan snage zakonodavstva kojim se mogu ograničiti temeljna prava i slobode i koje je u suprotnosti s načelom nediskriminacije i relevantnim europskim i međunarodnim standardima. Konkretno, potrebno je staviti izvan snage Zakon o transparentnosti stranog utjecaja i zakonodavni paket o obiteljskim vrijednostima i zaštiti maloljetnika te izmijeniti nacionalnu strategiju i akcijski plan za ljudska prava kako bi se zajamčilo potpuno poštovanje prava LGBTIQ osoba;

c) usklađivanju vizne politike Gruzije s EU-ovim popisom trećih zemalja čijim je državljanima potrebna viza, posebno kad je riječ o zemljama koje predstavljaju rizik od nezakonitih migracija ili sigurnosni rizik za EU;

d) jačanju mjera za rješavanje problema neutemeljenih zahtjeva za azil i nezakonitih boravaka u državama članicama, na primjer provedbom informativnih kampanja o bezviznom režimu za relevantne profile migranata i strožih graničnih kontrola;

e) osnivanju Ureda za povrat imovine i Ureda za upravljanje imovinom te nastavku rada na praćenju, zamrzavanju, upravljanju, oduzimanju i raspolaganju imovinom;

f) donošenju nove strategije i akcijskog plana za borbu protiv korupcije, osiguravanju odgovarajućih resursa za njihovu provedbu i posvećivanju posebne pozornosti istragama, kaznenim progonima i donošenju presuda u predmetima povezanima s korupcijom na visokoj razini;

g) izmjeni Zakona o Uredu za borbu protiv korupcije kako bi se uskladio s ključnim preporukama Venecijanske komisije, posebno onima koje se odnose na stvarnu neovisnost, političku neutralnost i funkcije Ureda za borbu protiv korupcije;

h) usklađivanju Zakona o zaštiti osobnih podataka s pravnom stečevinom Unije.

UKRAJINA

1. Usklađivanje vizne politike

Ukrajina ima bezvizni režim s 15 zemalja koje se nalaze na EU-ovu popisu zemalja čijim je državljanima potrebna viza: Armenijom, Azerbajdžanom, Bahreinom, Bjelarusom, Ekvadorom, Katarom, Kazahstanom, Kirgistanom, Kuvajtom, Mongolijom, Omanom, Saudijskom Arabijom, Tadžikistanom, Turskom i Uzbekistanom.

U 2023. nije ostvaren napredak prema većoj usklađenosti s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza.

2. Sigurnost isprava, uključujući biometrijske podatke

Ukrajina izdaje biometrijske putovnice od 2015. Posljednje nebiometrijske putovnice izdane su 2016., a potpuno će se ukinuti 2026., kad isteknu. U svibnju 2022. razvijen je i pušten u rad softver za uklanjanje udvostručavanja podataka radi otkrivanja udvostručenih podataka u nacionalnom sustavu za biometrijsku provjeru i identifikaciju državljana Ukrajine, stranaca i osoba bez državljanstva (NSBVI), kojim upravlja Državna migracijska služba Ukrajine. Zahvaljujući uklanjanju udvostručavanja podataka pronađen je 4581 udvostručeni podatak uz vrlo visoku ili srednju razinu pouzdanosti. Taj je postupak bio presudan za utvrđivanje prijevara i za pravilno upravljanje informacijama.

Svaki državljanin Ukrajine dobiva jedinstveni nacionalni broj, koji se nikad ne mijenja (čak i ako osoba promijeni ime) i navodi se na svakoj identifikacijskoj ispravi, uključujući putovnice.

Unatoč aktualnom agresivnom ratu protiv Ukrajine, izdavanje osobnih isprava nastavilo se 2023., osim na područjima Ukrajine koja je Rusija privremeno okupirala, uključujući Krim. Nakon privremenog prekida 2022. registar nevažećih ukrajinskih putovnica nastavio je s radom 2023. Baza podataka svakodnevno se ažurira. Razmjena informacija između Ukrajine i Interpola o ukradenim i izgubljenim ispravama nikad nije prekinuta.

3. Integrirano upravljanje granicama, upravljanje migracijama, azil

Rusija je od početka opće invazije okupirala velik dio ukrajinskih međunarodnih granica. Ukupno 110 graničnih prijelaza na granici s Rusijom, Bjelarusom te u dijelu Pridnjestrovlja na granici s Moldovom ostalo je zatvoreno. Dodatnih 49 točaka na područjima koja je Rusija privremeno okupirala više nije pod kontrolom Ukrajine. Međutim, u sektorima koji su pod kontrolom ukrajinske vlade upravljanje granicama nastavilo se bez prekida.

Strategija integriranog upravljanja granicama za razdoblje 2023. – 2025. izmijenjena je u srpnju 2023. Akcijski plan za provedbu te strategije donesen je u prosincu 2023. U lipnju 2023. službeno je donesena nacionalna metodologija za procjenu kvalitete provedbe, osmišljena uz pomoć stručnjaka EU-a. Naknadno je osnovana zajednička radna skupina za kontrolu kvalitete u upravljanju granicama, čiji članovi uključuju Frontex i Savjetodavnu misiju EU-a (EUAM) u Ukrajini u svojstvu promatrača.

U 2023. znatno se radilo na nadogradnji tehničke opreme na svim graničnim prijelazima koji su i dalje pod kontrolom Ukrajine. Neke države članice EU-a opskrbile su ukrajinske granične službe velikim količinama opreme i omogućile im specijalizirano osposobljavanje. Bespovratna sredstva u iznosu od 12 milijuna EUR koja je Frontex dodijelio za potporu Državnoj službi za graničnu stražu Ukrajine uspješno su iskorištena 2023. Nabava opreme oblik je konkretne tehničke potpore koja je pružena ukrajinskim institucijskim partnerima za održavanje temeljnih funkcija integriranog upravljanja

granicama. Zahvaljujući bespovratnim sredstvima povećani su kapaciteti, posebno na zapadnim granicama zemlje, te je postavljen temelj za nastavak zajedničkih operativnih aktivnosti.

Nastavile su se provoditi zajedničke patrole s graničnim službama nekih država članica EU-a.

Ukrajina je u lipnju 2023. donijela dva nova zakona o migracijama kojima se među ostalim ažuriraju postupci za izdavanje i oduzimanje boravišnih dozvola te kazne za nezakoniti boravak.

Budući da je pristup Ukrajini zračnim i morskim putem ograničen, a na cijelom državnom području, uključujući granice, primjenjuje se izvanredno stanje, smanjene su zakonite i nezakonite migracije u Ukrajinu, iz nje i kroz nju. U 2023. na granicama s Ukrajinom zadržano je ukupno 5467 nezakonitih migranata (u odnosu na 12 094 u 2022.), a na državnom području Ukrajine otkriveno je 3389 nezakonitih migranata (u odnosu na 5062 u 2022.). Među potonjima 45 % činili su državljani Rusije, Azerbajdžana i Moldove.

Ukrajina se nastavila boriti protiv trgovine ljudima te je aktivno radila na provedbi Zajedničkog plana za borbu protiv trgovine ljudima kako bi se otklonili rizici od trgovine ljudima i pomoglo potencijalnim žrtvama među osobama koje bježe od rata u Ukrajini. Ukrajina aktivno sudjeluje na redovitim sastancima Mreže nacionalnih koordinatora i izvjestitelja EU-a te u izvršavanju zakonodavstva i pravosudnoj suradnji s državama članicama i agencijama EU-a. U 2024. sudjelovala je u 19 operativnih mjera organiziranih u okviru EMPACT-a i u nekoliko zajedničkih istražnih timova za borbu protiv organiziranih kriminalnih grupa koje se bave trgovinom ljudima. Zbog gospodarskih poteškoća i ruske vojne agresije ukrajinski državljani i dalje su izloženi riziku od toga da postanu žrtve trgovine ljudima. Zbog toga je potrebno nastaviti s primjenom mjera utvrđenih u Zajedničkom planu za borbu protiv trgovine ljudima.

Suradnja Ukrajine i Frontexa temelji se na radnom dogovoru potpisanom 2007. Frontex je 2023. nastavio pružati relevantne savjete ukrajinskim tijelima u okviru svojih ovlasti te im je pomogao da odgovore na goruće potrebe za izgradnjom kapaciteta i pridonio postupku razmatranja novog višegodišnjeg okvira integriranog upravljanja granicama.

U 2023. nije bilo sastanaka Zajedničkog odbora EU-a i Ukrajine za ponovni prihvat. Međutim, razvoj suradnje s državama članicama EU-a u području ponovnog prihvata nastavio se 2023. potpisivanjem provedbenih protokola s Rumunjskom i Latvijom.

Ukrajina je nastavila suradnju s IOM-om, Međunarodnim centrom za razvoj migracijske politike (ICMPD) i UNHCR-om.

U Ukrajini su se nastavili razmatrati zahtjevi za azil. Međutim, od početka opće ruske invazije 24. veljače 2022. broj zahtjeva znatno se smanjio: 2021. podneseno je 1198 zahtjeva, 2022. samo 205, a 2023. njih 109. Broj pozitivnih odluka smanjio se sa 157 u 2021. na 46 u 2022. i 53 u 2023. Krajem 2023. u Ukrajini je boravilo 2520 osoba s priznatim statusom izbjeglice ili osoba kojima je odobrena supsidijarna zaštita.

4. Praćenje kretanja u pogledu migracija, privremene zaštite, zahtjeva za međunarodnu zaštitu i ponovnog prihvata

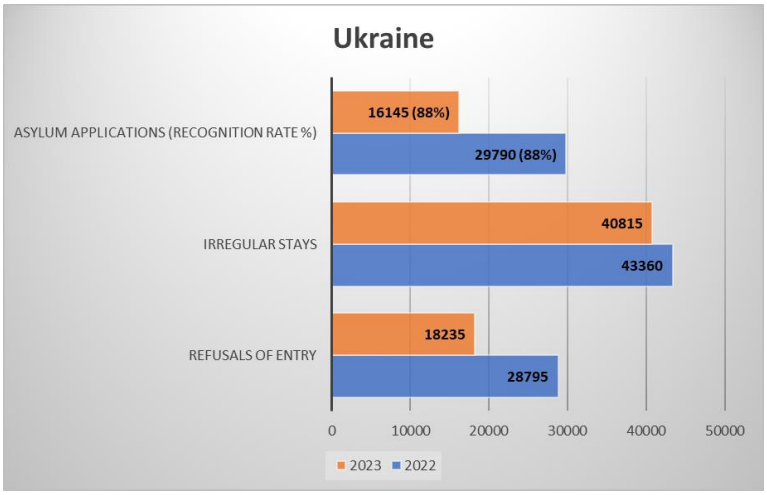
Nakon što je 2022. aktivirana Direktiva o privremenoj zaštiti[19], prema podacima učitanima na platformu za privremenu zaštitu i prikupljenima putem Mreže EU-a za pripravnost i upravljanje

[19] Provedbena odluka Vijeća (EU) 2022/382 od 4. ožujka 2022. o utvrđivanju postojanja masovnog priljeva raseljenih osoba iz Ukrajine u smislu članka 5. Direktive 2001/55/EZ koja ima učinak uvođenja privremene zaštite, ST/6846/2022/INIT, SL L 71, 4.3.2022., str. 1.

krizama u području migracija **procijenjeni broj aktivnih registracija korisnika privremene zaštite** u 27 država članica, Norveškoj, Islandu i Švicarskoj 5. studenog 2024. iznosio je **4 569 496,** od čega **4 424 322** u **državama članicama EU-a**. Na platformi je zabilježeno i 436 095 neaktivnih registracija. Njemačka, Poljska i Češka i dalje su države članice koje su primile najviše korisnika privremene zaštite (1,13 milijuna u Njemačkoj, gotovo 1 milijun u Poljskoj i gotovo 400 000 u Češkoj)[20]. U 2023. doneseno je 1 056 020 odluka o odobravanju privremene zaštite u EU-u, što je jednako četvrtini broja odluka donesenih 2022.[21]

Broj ukrajinskih podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu u državama članicama 2023. iznosio je 16 145, što je 46 % manje nego 2022. (kad ih je bilo 29 790). Stopa priznavanja ostala je stabilna 2023. (88 %).

Broj ukrajinskih državljana koji su 2023. nezakonito prešli granicu EU-a smanjio se za 11 % (4579 u 2023. u usporedbi s 5148 u 2022.). U 2023. utvrđeno je da 40 815 ukrajinskih državljana nezakonito boravi u EU-u (u odnosu na 43 360 u 2022., što je smanjenje od 6 %). Broj odbijenih ulazaka ukrajinskim državljanima smanjio se za 37 %, s 28 795 u 2022. na 18 235 u 2023.

Izvor: Eurostat

5. Javni red i sigurnost

Ukrajina je u svibnju 2023. donijela sveobuhvatni strateški plan za reformu cijelog sektora kaznenog progona za razdoblje 2023. – 2027. s ambicioznim ciljevima. U rujnu i listopadu 2023. donijela je revidirano zakonodavstvo o borbi protiv pranja novca. U prosincu 2023. Ukrajina je donijela novo zakonodavstvo o borbi protiv krijumčarenja robe i izbjegavanja plaćanja trošarina/carina, pri čemu ukrajinska tijela posebno ozbiljnim problemom smatraju krijumčarenje duhana. Ukrajina je u kolovozu 2024. donijela akcijski plan kojim će se provesti sveobuhvatna strategija za reformu sektora kaznenog progona.

Suradnja s EU-om u borbi protiv organiziranog kriminala nastavila se 2023., među ostalim aktivnostima u okviru pet zajedničkih istražnih timova s državama članicama EU-a. Početkom 2024. osnovano je još osam takvih timova. Intenzivna suradnja odvijala se i u okviru EMPACT-a (122 operativne mjere). Nastavila se suradnja s EU-om u okviru Europola, pri čemu je u okviru SIENA-e razmijenjeno više od 28 000 poruka i poduzete su brojne operativne mjere protiv raznih kriminalnih aktivnosti kao što su kibernetički kriminal (uključujući prijevare povezane s kibernetičkim valutama),

[20] Statistički podaci | Eurostat (europa.eu).
[21] Statistički podaci | Eurostat (europa.eu).

krijumčarenje prekursora za droge, krijumčarenje migranata, trgovina ljudima, nezakonita trgovina vatrenim oružjem.

Poduzete su mjere za poboljšanje registracije oružja i kontrole stavljanja oružja u optjecaj, a u lipnju 2023. započeo je s radom Jedinstveni registar oružja.

Kabinet ministara odobrio je 5. srpnja 2024. nacrt uredbe koji je izradilo Ministarstvo unutarnjih poslova o osnivanju Koordinacijskog centra za suzbijanje nezakonitog stavljanja u optjecaj vatrenog oružja, njegovih dijelova i streljiva, koji će imati ulogu privremenog savjetodavnog tijela u okviru Kabineta ministara. Primarni ciljevi Centra uključuju koordinaciju aktivnosti raznih državnih agencija koje se bave pitanjem vatrenog oružja u optjecaju, olakšavanje razmjene informacija i izradu propisa na temelju najboljih primjera iz međunarodne prakse. Ta je inicijativa u skladu s preporukama Europske komisije, kako je navedeno u paketu o proširenju za 2023.

U tom području između EU-a i Ukrajine odvija se i operativna suradnja, među ostalim u okviru radne skupine unutar Skupine europskih stručnjaka za vatreno oružje (EFE), koju čine Ukrajina, pet država članica EU-a i Europol. EU je uz koordinaciju misije EUAM provela osposobljavanje i pružila stručne savjete. EUAM se od 2019. bavi temom trgovine vatrenim oružjem i drugim malim i lakim oružjem (SALW) u okviru projekta koji provodi OESS („Potpora Ukrajini u suzbijanju nezakonite trgovine oružjem, streljivom i eksplozivima”). Projekt se temelji na Strategiji EU-a za SALW iz 2018. te je usmjeren na jačanje kapaciteta Državne službe za graničnu stražu Ukrajine, Ministarstva unutarnjih poslova Ukrajine i Državne porezne službe / Državne carinske službe Ukrajine za suzbijanje nezakonite trgovine oružjem, streljivom i eksplozivima u Ukrajini. O trgovini vatrenim oružjem od 2023. raspravlja se i u okviru dijaloga o unutarnjoj sigurnosti između EU-a i Ukrajine, tj. otkad je Ukrajina dobila status zemlje kandidatkinje.

U skladu sa Strategijom EU-a protiv nezakonitog vatrenog oružja, malog i lakog oružja i pripadajućeg streljiva iz 2018. EU kontinuirano surađuje s Ukrajinom na sprečavanju preusmjeravanja vatrenog oružja te malog i lakog oružja, pripadajućeg streljiva i eksploziva. Aktivnosti EU-a za otklanjanje rizika od nezakonite trgovine malim i lakim oružjem te pripadajućim streljivom usmjerene su na: (a) potporu na temelju aktualnih odluka Vijeća u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) koje provode OESS, Centar za kontrolu malog i lakog oružja za jugoistočnu i istočnu Europu u okviru Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP SEESAC) i organizacija Conflict Armament Research; (b) provedbu EU-ova popisa mjera za suzbijanje preusmjeravanja vatrenog oružja i drugog malog i lakog oružja u kontekstu ruske agresije na Ukrajinu; (c) praćenje krajnje upotrebe vojne pomoći koja se pruža u okviru Europskog instrumenta mirovne pomoći. Osim toga, EU surađuje s Ukrajinom i međunarodnim partnerima u okviru dijaloga o unutarnjoj sigurnosti između EU-a i Ukrajine, sastanaka četverostranog dijaloga o sigurnosti (Quad) i EU-a s Ukrajinom, Upravne skupine za neširenje oružja u okviru Skupine G7 i redovitih dijaloga s trećim zemljama o nadzoru konvencionalnog oružja.

Kad je riječ o borbi protiv krijumčarenja droga, još nije donesena Strategija državne politike o drogama za razdoblje 2023. – 2030. Ukrajina je nastavila međunarodnu suradnju u tom području s EUDA-om na temelju radnog dogovora iz 2022. te u kontekstu projekta EU4MD II, kao i u okviru Europola, Misije EU-a za pomoć na granici u Moldovi i Ukrajini (EUBAM) i EMPACT-a.

Ukrajina je u kontekstu borbe protiv kibernetičkog kriminala (posebno krađe sredstava obmanom i/ili hakiranjem) intenzivno surađivala s državama članicama EU-a, Europolom i Eurojustom, ali i s agencijama SAD-a i trećim zemljama (npr. Gruzijom).

Zbog ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine pravosudni sustav suočio se s dosad nezabilježenim brojem predmeta povezanih s ratnim zločinima i zločinima protiv čovječnosti. Zbog toga je, među ostalim, u travnju 2023. osnovan Koordinacijski centar za potporu žrtvama i svjedocima. Još jedna posljedica ruske vojne agresije bio je povećani broj činova sabotaže i terorizma (187 u 2023.), posebno usmjerenih na ukrajinsku kritičnu infrastrukturu, što je dodatno opteretilo resurse tijela za izvršavanje zakonodavstva i sigurnost te cijelog pravosudnog sustava.

Ukrajina je u borbi protiv korupcije nastavila primjenjivati Strategiju za borbu protiv korupcije za razdoblje 2021. – 2025. i Državni program za borbu protiv korupcije za razdoblje 2023. – 2025. U kolovozu 2023. donesena je Strategija za povrat imovine za razdoblje 2023. – 2025., a vlada je u kolovozu 2024. donijela akcijski plan za njezinu provedbu.

U prosincu 2023. donesen je novi zakon o jačanju institucionalnih kapaciteta Nacionalnog ukrajinskog ureda za borbu protiv korupcije (NABU), kojim se broj članova osoblja NABU-a povećao sa 700 na 1000 osoba. S druge strane, unatoč preporuci iz prethodnih izvješća u okviru mehanizma suspenzije viza, NABU još nije uspostavio kapacitete za neovisno prisluškivanje. NABU je u srpnju 2023. potpisao sporazum o suradnji s Uredom europskog javnog tužitelja (EPPO).

Dana 1. siječnja 2024. donesen je Zakon o jačanju neovisnosti Posebnog državnog odvjetništva za borbu protiv korupcije (SAPO), kojim se SAPO-u dodjeljuje status pravnog subjekta odvojenog od Glavnog državnog odvjetništva te se utvrđuje natječajni postupak odabira kandidata za imenovanje na administrativne funkcije u SAPO-u i na radna mjesta državnih odvjetnika, uključujući voditelja SAPO-a.

Ukrajina je u ožujku 2023. izmijenila zakonodavstvo o odabiru i pripremi državnih odvjetnika, čime je poboljšala mehanizam za zapošljavanje i disciplinske postupke.

Druge zakonodavne mjere povezane s borbom protiv korupcije donesene 2023. uključivale su određene izmjene zakonodavstva kojim se uređuje financiranje političkih stranaka i izbornih kampanja te ponovno uvođenje obveza izvješćivanja o financiranju političkih stranaka, kao i pravne izmjene kojima se ponovno uvela obveza podnošenja imovinskih kartica za javne dužnosnike.

NABU je 2023. pokrenuo 257 istraga (u usporedbi sa 187 u 2022.). Na temelju rezultata istrage NABU-a i u skladu s postupovnim smjernicama SAPO-a Visokom sudu za borbu protiv korupcije 2023. podneseno je 100 optužnica (u odnosu na 54 optužnice 2022.). Taj je sud donio 44 pravomoćne osuđujuće presude (među ostalim protiv četiri suca, jednog zastupnika u Parlamentu, dva zamjenika ministara i jednog državnog službenika najviše kategorije (A)).

U lipnju 2024. na snagu je stupio zakon o reviziji pravne osnove Ureda za gospodarsku sigurnost Ukrajine, kojim je uveden otvoren i transparentan natječajni postupak za odabir rukovodstva i osoblja, provjeru osoblja i neovisnu reviziju uspješnosti te koji je pridonio unapređenju odgovornosti, integriteta i profesionalnosti u borbi protiv gospodarskog kriminala.

6. Vanjski odnosi i temeljna prava

Općenito je zajamčeno poštovanje temeljnih prava i Ukrajina je pokazala predanost njihovoj zaštiti i daljnjem usklađivanju sa standardima EU-a unatoč ograničenjima koja proizlaze iz aktualnog rata i izvanrednog stanja. Izvanredno stanje dovelo je do određenih ograničenja prava i sloboda, ali ona su uglavnom ostala razmjerna sigurnosnoj situaciji i općenito se primjenjuju oprezno.

Ukrajina je ostvarila znatan napredak prema ratifikaciji Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda donošenjem zakona o ratifikaciji Rimskog statuta te je poduzela korake prema usklađivanju nacionalnog zakonodavstva s međunarodnim obvezama.

Ukrajina nastavlja provoditi projekt Vijeća Europe „Borba protiv govora mržnje u Ukrajini" za razdoblje 2023. – 2025. Cilj je projekta ojačati nacionalne pravne lijekove protiv diskriminacije i mržnje, što uključuje poboljšanje oblika naknade štete za žrtve.

Ukrajina je nakon ratifikacije Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija) u svibnju 2024. donijela izmjene Prekršajnog zakonika radi usklađivanja zakonodavstva o sprečavanju i borbi protiv nasilja u kućanstvu s Konvencijom.

Kao posljedica opće ruske invazije i namjernih napada na civile i civilnu infrastrukturu među vojskom i civilima i dalje raste broj osoba s invaliditetom. Ukrajina je u lipnju 2023. donijela novi zakon o registraciji osoba s invaliditetom kojima je potrebna pomoć iz specijaliziranih fondova. Taj novi zakon popraćen je nastojanjima da se osiguraju sredstva za financiranje pomoći osobama s invaliditetom.

Ukrajina je 8. prosinca 2023. ažurirala zakonodavstvo o nacionalnim manjinama uvođenjem bitnih izmjena u zakone o nacionalnim manjinama (zajednicama), medijima, službenom jeziku, izdavaštvu i obrazovanju, nakon čega je doneseno nekoliko provedbenih zakona, planova i metodologija.

Zbog ruskog agresivnog rata u Ukrajini je interno raseljeno 3,7 milijuna osoba. Ukrajina je u travnju 2023. donijela Strategiju državne politike o internom raseljavanju i popratni akcijski plan za razdoblje 2023. – 2025. Omogućivanje kontinuiranog obrazovanja djece iz raseljenih obitelji među glavnim je njezinim ciljevima, uz stanovanje i zapošljavanje.

7. Preporuke

Općenito, Ukrajina i dalje ispunjava zahtjeve za liberalizaciju viznog režima i poduzela je mjere za provedbu nekih prethodnih preporuka Komisije. Međutim, potrebno je uložiti daljnji trud kad je to moguće u trenutačnom kontekstu. Konkretno, potrebno je dodatno se posvetiti sljedećim pitanjima:

a) usklađivanju vizne politike Ukrajine s EU-ovim popisom trećih zemalja čijim je državljanima potrebna viza, posebno kad je riječ o zemljama koje predstavljaju rizik od nezakonitih migracija ili sigurnosni rizik za EU;

b) daljnjem jačanju borbe protiv organiziranog kriminala, s posebnim naglaskom na suzbijanju krijumčarenja vatrenog oružja i droga, borbi protiv trgovine ljudima i financijskoj dimenziji organiziranog kriminala, unatoč izazovima povezanim s ratom;

c) daljnjem jačanju okvira za borbu protiv korupcije, pri čemu se institucijama za borbu protiv korupcije mora zajamčiti potpuna neovisnost i mogućnost da ostvare stvarne i bitne rezultate, među ostalim u kontekstu dugoročnih inicijativa za obnovu.

KOSOVO

Komisija je 19. siječnja 2012. pokrenula dijalog o liberalizaciji viznog režima s Kosovom, a 14. lipnja 2012. predstavila je plan za liberalizaciju viznog režima[22] u kojem su utvrđene zakonodavne i druge mjere koje je Kosovo trebalo donijeti i provesti. Komisija je nakon toga donijela četiri izvješća o procjeni napretka Kosova[23]. Komisija je 4. svibnja 2016. Vijeću i Europskom parlamentu[24] predložila ukidanje obveze posjedovanja vize za Kosovo. Nakon što je Kosovo ispunilo dva preostala zahtjeva[25], Komisija je 18. srpnja 2018.[26] potvrdila da je Kosovo ispunilo svih 95 mjerila utvrđenih u planu i predložila liberalizaciju viznog režima za Kosovo.

Nakon pregovora između Europskog parlamenta i Vijeća 19. travnja 2023. donesena je Uredba (EU) 2023/850[27] o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1806 premještanjem Kosova iz dijela 2. Priloga I. u dio 4. Priloga II. toj uredbi. Izuzeće od obveze posjedovanja vize počelo se primjenjivati 1. siječnja 2024., i to na nositelje biometrijskih putovnica koje je izdalo Kosovo u skladu s normama Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (ICAO).

Kosovo od dovršetka plana za liberalizaciju viznog režima 2018. nastavlja donositi i provoditi zakonodavstvo u područjima obuhvaćenima tim planom, pri čemu uglavnom ispunjava standarde EU-a i međunarodne standarde u skladu s mjerilima iz plana.

1. Usklađivanje vizne politike

Kosovo ima bezvizni režim sa 16 zemalja koje se nalaze na EU-ovu popisu zemalja čijim je državljanima potrebna viza: Bahreinom, Belizeom, Esvatinijem, Fidžijem, Gvajanom, Jordanom, Katarom, Kuvajtom, Lesotom, Malavijem, Maldivima, Omanom, Papuom Novom Gvinejom, Saudijskom Arabijom, Svetim Tomom i Princem, i Turskom. Kosovo je u kolovozu 2024. ponovno uvelo obvezu posjedovanja vize za državljane Bocvane, Namibije i Južne Afrike.

Kako je navedeno u preambuli Uredbe kojom je državljanima Kosova odobreno oslobođenje od obveze posjedovanja vize[28], kako bi se osiguralo dobro upravljanje migracijama i sigurno okružje, Kosovo bi trebalo poraditi na dodatnom usklađivanju svoje vizne politike s viznom politikom EU-a. Neusklađenost vizne politike Kosova s viznom politikom EU-a pridonosi povećanju rizika od nezakonitih migracija u EU zapadnobalkanskom rutom.

U okviru svojeg programa reformi u skladu s Planom rasta Kosovo se obvezalo na daljnje usklađivanje s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, očekuje se da će Kosovo uvesti minimalnu privremenu mjeru strože provjere dolazaka

---

22 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_12_605.

23 COM(2013) 66 final, COM(2014) 488 final, COM(2015) 906 final, popraćeno dokumentom SWD(2015) 706 final i COM(2016) 276 final.

24 COM(2016) 277 final.

25 Ratifikacija Sporazuma o utvrđivanju granica s Crnom Gorom (21. ožujka 2018.) te uvođenje i kontinuirano ostvarivanje boljih rezultata u istragama i donošenju pravomoćnih sudskih presuda u predmetima povezanima s organiziranim kriminalom i korupcijom.

26 COM(2018) 543 final.

27 Uredba (EU) 2023/850 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. travnja 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1806 o popisu trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva (Kosovo (Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.)).

28 Ibid., uvodna izjava 6.

državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija.

2. Sigurnost isprava, uključujući biometrijske podatke

Kosovo izdaje strojno čitljive biometrijske osobne putne isprave u skladu sa standardima ICAO-a i EU-a za sigurnosna obilježja i biometrijske podatke u putnim ispravama. Strojno čitljive biometrijske osobne putne isprave izdaju se od 2011. Posljednje nebiometrijske putovnice, izdane 2011., istekle su 2021. Stoga u optjecaju više nema važećih nebiometrijskih putovnica. Jedna država članica istaknula je da iako nove osnovne putne isprave koje izdaje Kosovo (biometrijske s čipom) imaju dobra sigurnosna obilježja, personaliziraju se tehnologijom tintnog tiska, što olakšava njihovo krivotvorenje.

Kosovo je 2023. pokrenulo dvije inicijative za poboljšanje sigurnosti isprava: prvo, vlada je odobrila novi zakon o osobnim iskaznicama i poslala ga Skupštini na odobrenje; drugo, odobrena je nova administrativna uputa za izdavanje osobnih iskaznica kojom se pojednostavnjuje postupak podnošenja zahtjeva i jačaju sigurnosna obilježja osobnih iskaznica.

Kosovska policija redovito prijavljuje Interpolu slučajeve izgubljenih i ukradenih putovnica. U 2022. prijavila je Interpolu 4440 slučajeva ukradenih i izgubljenih putnih isprava, a u 2023. njih 4531.

3. Integrirano upravljanje granicama, upravljanje migracijama, azil

Kad je riječ o upravljanju granicama, Kosovo je u prosincu 2023. odobrilo novi zakon o nadzoru granica radi daljnjeg usklađivanja s relevantnom pravnom stečevinom EU-a, posebno Zakonikom o šengenskim granicama te direktivama o unaprijed dostavljenim informacijama o putnicima (API) i evidenciji podataka o putnicima (PNR). Kosovo nastavlja provoditi integrirano upravljanje granicama na svojim graničnim prijelazima, a svoj je rad u tom području poboljšalo 2013. osnivanjem Nacionalnog centra za upravljanje granicama (NCBM), koji je zadužen za distribuciju informacija i ima ulogu zajedničkog višeagencijskog centra za analizu rizika. Kosovo je u razdoblju od 2009. do 2024. radilo na izradilo nacrt i odobrilo tri uzastopne strategije za integrirano upravljanje granicama. Trenutačno je aktualna strategija za razdoblje 2020. – 2025.

Osnovu za suradnju s Kosovom čini Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU-a i Kosova, koji je stupio na snagu 2016. Kosovo je potpisalo i niz bilateralnih sporazuma u području upravljanja granicama sa susjednim zemljama, kao što je sporazum s Albanijom iz 2018., koji se odnosi na zajednički nadzor na graničnom prijelazu Morine – Kukes.

Kosovo je 2016. potpisalo radni dogovor s Frontexom. Od tada s njim blisko surađuje jer su službenici Frontexa stručnim znanjem o provjeri dokumenata i upravljanju granicama pomogli kosovskim tijelima. Kao jedan od ishoda projekta „Regionalna potpora EU-a jačanju kapaciteta za sigurnost granica na zapadnom Balkanu” očekuje se da će Kosovo dobiti pristup programima i opremi za izgradnju kapaciteta, unaprijediti nacionalne koordinacijske centre te uskladiti svoju strategiju integriranog upravljanja granicama s konceptom i strategijom europskog integriranog upravljanja granicama.

Kad je riječ o upravljanju nezakonitim migracijama, Kosovo je u prosincu 2023., nekoliko dana prije stupanja na snagu liberalizacije viznog režima, uspostavilo mehanizam ranog upozoravanja za praćenje migracijskih trendova državljana Kosova u šengenskom području. Ministarstvo unutarnjih poslova revidiralo je akcijski plan migracijske strategije kako bi ga uskladilo s nedavnim razvojem događaja u EU-u. Akcijski plan odobren je u lipnju 2024.

Kad je riječ o suradnji u području ponovnog prihvata, Kosovo je do 2022. potpisalo sporazume o ponovnom prihvatu s 24 zemlje, uključujući 20 država članica koje su dio šengenskog područja. Kosovo je 2023. započelo pregovore o bilateralnim sporazumima o ponovnom prihvatu s Latvijom, Litvom i Poljskom. Države članice općenito su izvijestile o iznimno bliskoj suradnji s Kosovom u području ponovnog prihvata. Jedna država članica istaknula je da su potrebna poboljšanja kad je riječ o određenim zahtjevima za ponovni prihvat, koji se od 2018. sve više odbijaju među ostalim zbog toga što podaci nisu zabilježeni u bazama biometrijskih podataka ili zbog netočnih podataka u matičnim knjigama.

Nakon što je Frontex uputio godišnji poziv partnerskim institucijama sa zapadnog Balkana da kao promatrači sudjeluju na sastancima radnih skupina za pojedine zemlje koje vodi Frontex, Kosovu je dodijeljen status promatrača u radnim skupinama za Alžir, Maroko i Irak.

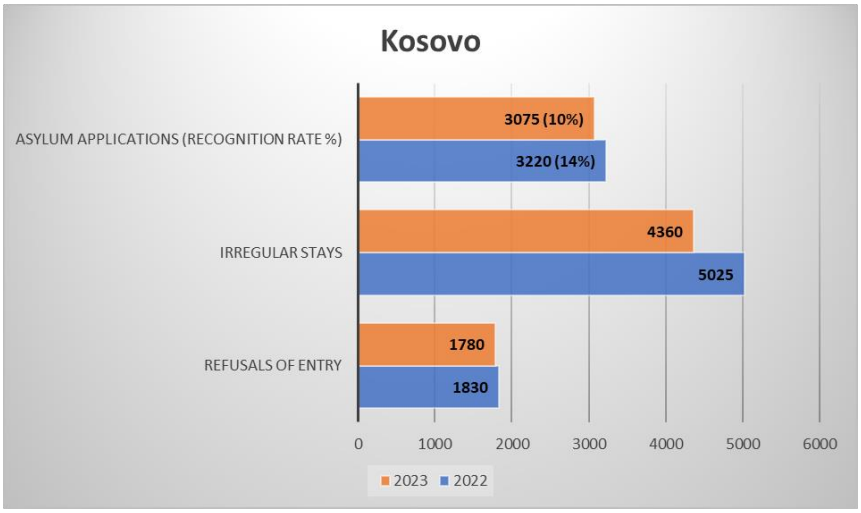
Agencija Europske unije za azil (EUAA) i Ministarstvo unutarnjih poslova potpisali su u ožujku 2022. plan za suradnju Kosova i EUAA-a na jačanju sustava azila i prihvata u skladu sa zajedničkim standardima sustava azila i standardima EU-a. U ožujku 2024. rok za provedbu plana produljen je za godinu dana jer je uzeto u obzir da su određeni ciljevi predviđeni u planu i dalje relevantni.

4. Praćenje kretanja u pogledu migracija, privremene zaštite, zahtjeva za međunarodnu zaštitu i ponovnog prihvata

Broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje su državljani Kosova podnijeli u državama članicama u razdoblju od 2022. do 2023. neznatno se smanjio (za 4,5 %), s 3220 zahtjeva u 2022. na 3075 zahtjeva u 2023. Stopa priznavanja smanjila se s 14 % u 2022. na 10 % u 2023.

Države članice prijavile su u 2023. 176 nezakonitih prelazaka granice koje su počinili kosovski državljani, što je znatno poboljšanje jer je taj broj za 48 % manji nego 2022. (kad ih je bilo 339), a isto je kretanje zabilježeno i kad je riječ o kosovskim državljanima za koje je utvrđeno da nezakonito borave u državama članicama, čiji se broj smanjio za 13 % u odnosu na 2022. (s 5025 u 2022. na 4360 u 2023.). Broj odbijenih ulazaka kosovskim državljanima u države članice smanjio se 2023. za 3 % (s 1830 u 2022. na 1780 u 2023.), što je pozitivna promjena kretanja iz prethodne godine.

Broj odluka o vraćanju donesenih 2023. (4565) ostao je stabilan u odnosu na 2022. (4455), uz blago povećanje za 2 %. U 2023. vraćeno je 1465 kosovskih državljana, u odnosu na njih 1540 vraćenih 2022. (smanjenje od 5 %). Isto je kretanje zabilježeno za stopu vraćanja, koja se smanjila s 35 % u 2022. na 32 % u 2023.

Izvor: Eurostat

Budući da će cjeloviti podaci Eurostata za 2024. biti dostupni tek sredinom 2025., još nije moguće u potpunosti procijeniti učinak stupanja na snagu liberalizacije viznog režima na kretanja u području migracija i azila u šengenskom području.

Međutim, neke države članice izvijestile su o znatnom povećanju broja neutemeljenih zahtjeva za azil koje su podnijeli državljani Kosova od početka 2024. U prvih sedam mjeseci 2024. državljani Kosova podnijeli su 3905 zahtjeva u državama članicama EU-a (riječ je o porastu za 108 % u usporedbi s istim razdobljem 2023.). U okviru inicijativa za rješavanje tog pitanja Kosovo i skupina za šengensku suradnju na lokalnoj razini pokrenuli su rasprave o uspostavi mehanizma za razmjenu informacija između tijela država članica (uključujući lokalne diplomatske misije) i tijela Kosova radi praćenja kretanja u području nezakonitih migracija i azila. Ta inicijativa uključuje i ponovno pokretanje kosovske interne komunikacijske kampanje za informiranje o pravima i obvezama koji se primjenjuju na putovanja u šengensko područje te bilateralnu suradnju Kosova s državama članicama EU-a na koje takvi zahtjevi za azil najviše utječu.

5. Javni red i sigurnost

Zbog nedostatka odlučnih mjera za smirivanje napetosti na sjeveru Kosova EU od lipnja 2023. provodi niz mjera koje se odnose na Kosovo i koje utječu i na financijsku potporu. Kosovo je 2023. započelo s provedbom izmjena pravnog okvira za kaznene i pravosudne stvari donesenih 2022., koje uključuju Kazneni zakon, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o Agenciji za sprečavanje korupcije te Zakon o prijavi, podrijetlu i kontroli imovine i darova. Kosovo je 2023. dodatno izmijenilo Kazneni zakon i Zakon o kaznenom postupku. Te su izmjene pridonijele daljnjem usklađivanju pravnog okvira Kosova s pravnom stečevinom EU-a u odgovarajućim područjima. Kosovo je ujedno pokrenulo izradu nacrta nove strategije za borbu protiv korupcije. Nacionalna strategija i akcijski plan za sprečavanje i borbu protiv terorizma za razdoblje 2023. – 2028. doneseni su u lipnju 2023.

Zakon o posebnom državnom odvjetništvu donesen u listopadu 2023. pravna je osnova za posebnu istražnu jedinicu uspostavljenu u okviru kosovske policije za potporu Uredu posebnog državnog odvjetništva. Tim se zakonom stvara i osnova za rad zajedničkih istražnih timova na istragama i progonu kaznenih djela za koja je nadležan Ured posebnog državnog odvjetništva.

Suradnju u području sigurnosti između Kosova i EU-a olakšava radni dogovor koji su Kosovo i Europol potpisali 2020. i koji je dopunjen posebnim sporazumima o razmjeni klasificiranih podataka i korištenju kanala SIENA. Kosovo je u ožujku 2023. rasporedilo časnika za vezu u Europol. Kosovska policija sudjeluje i u aktivnostima EMPACT-a te je u okviru ciklusa EMPACT-a za razdoblje 2024. – 2025. Kosovo potvrdilo sudjelovanje u 12 operativnih akcijskih planova i 70 operativnih mjera. Kosovska tijela nastavila su provoditi bilateralni provedbeni dogovor s EU-om o Zajedničkom akcijskom planu za borbu protiv terorizma za zapadni Balkan.

Osim toga, Kosovo djeluje u skladu s radnim dogovorom s Agencijom Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL), potpisanim 2017. Kosovo sudjeluje u aktivnostima CEPOL-a, među ostalim u okviru projekta „Partnerstvo za suzbijanje kriminala i terorizma u zemljama zapadnog Balkana”, koji financira EU.

Kosovo je nastavilo suradnju s EUDA-om na temelju radnog dogovora iz 2020. te u kontekstu projekta IPA8.

6. Temeljna prava

Ustavni i pravni okvir Kosova općenito jamči zaštitu temeljnih prava i sloboda. Kosovo je imenovalo nacionalnog koordinatora za nasilje u kućanstvu i uspostavilo središnje tajništvo za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja u skladu s Istanbulskom konvencijom. Kosovo je u okviru borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja uspostavilo novi program za rehabilitaciju počinitelja i donijelo izmjene kaznenog zakonodavstva kojima su povećane kazne i uvedene zaštitne mjere za primjenu zakona. Izmjenama Zakona o kaznenom postupku otklonjeni su i određeni nedostaci povezani s poštovanjem postupovnih rokova i zastupanjem obrane. Preostala sporna pitanja uključuju odgođene i prekomjerno dugotrajne sudske postupke. Još nije donesen Građanski zakonik, kojim bi se ojačala zaštita građanskih i temeljnih prava.

Vlada je donijela Strategiju za zaštitu i promicanje prava zajednica, čiji je cilj jačanje prava manjina. Međutim, nekoliko je mjera nerazmjerno negativno utjecalo na prava i životne uvjete manjinskih zajednica na sjeveru Kosova, kao što su postupci izvlaštenja čija provedba nije bila u skladu s pravnim postupcima, uredba Središnje banke kojom se ograničavaju gotovinske transakcije u bilo kojoj valuti osim eura te zatvaranje srpskih banaka, srpskih poštanskih ureda i pružatelja javnih usluga na Kosovu koje podupire Srbija i koji posluju izvan kosovskog pravnog okvira. Očekuje se da će Kosovo očuvati postojeće mehanizme za zaštitu prava manjinskih zajednica i poboljšati njihovu provedbu na koordiniran i dogovoren način te na temelju dijaloga o normalizaciji odnosa sa Srbijom uz posredovanje EU-a. Kosovo je u dugoočekivanoj odluci provelo presudu Ustavnog suda o vlasništvu nad zemljištem manastira Deçan/Dečani.

Skupština je u srpnju 2024. donijela novi zakon o medijskom regulatornom tijelu, kojim se poboljšava regulacija medija i uspješnost regulatornog tijela. Međutim, izmjene Skupštine nisu bile u skladu s većinom preporuka EU-a i drugih međunarodnih partnera. Pitanja kao što su neovisnost, ovlasti i financiranje regulatornog tijela te nedostatak jasnoće i proporcionalnosti tog zakona i dalje su sporna. Oporba je uputila taj zakon na preispitivanje Ustavnom sudu.

7. Preporuke

Općenito, Kosovo i dalje ispunjava zahtjeve za liberalizaciju viznog režima. Međutim, potrebno je daljnje djelovanje. Konkretno, potrebno je dodatno se posvetiti sljedećim pitanjima:

a) usklađivanju vizne politike Kosova s EU-ovim popisom trećih zemalja čijim je državljanima potrebna viza. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, Kosovo bi trebalo uvesti strožu provjeru dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija, kao minimalnu privremenu mjeru u okviru operativnih i/ili administrativnih inicijativa (npr. na graničnim prijelazima) ili u okviru nacionalnog zakonodavstva;

b) daljnjem jačanju i provedbi inicijativa koje su nedavno pokrenute u suradnji s državama članicama radi praćenja pitanja neutemeljenih zahtjeva za azil koje državljani Kosova podnose u državama članicama, među ostalim poboljšanjem kampanja za informiranje o pravilima koja se primjenjuju na putovanja u šengensko područje i primjenom strožih provjera pri odlasku;

c) daljnjoj provedbi bilateralnih sporazuma o ponovnom prihvatu kako bi se održala trenutačna dobra razina suradnje i radu na sklapanju novih sporazuma o ponovnom prihvatu;

d) daljnjoj primjeni pravnog okvira i okvira politika u pravosudnim i kaznenim stvarima;

e) dodatnom jačanju zaštite prava manjinskih zajednica i poboljšanju ostvarenja tih prava.

2. ZEMLJE ČIJI SU DRŽAVLJANI IZUZETI OD OBVEZE POSJEDOVANJA VIZE PRIJE VIŠE OD SEDAM GODINA

ALBANIJA

1. Usklađivanje vizne politike

Albanija ima bezvizni režim s 13 zemalja koje se nalaze na EU-ovu popisu zemalja čijim je državljanima potrebna viza, od kojih je sedam trajno izuzeto od obveze posjedovanja vize (Armenija, Azerbajdžan, Bjelarus, Kazahstan, Kina, Kuvajt i Turska), a šest zemalja ima sezonsko izuzeće od obveze posjedovanja vize za ulazak u Albaniju (Bahrein, Katar, Oman, Saudijska Arabija i Tajland, od 16. ožujka do 31. prosinca 2024., te Indonezija, od 1. travnja do 31. prosinca 2024.). Osim toga, državljani trećih zemalja koji imaju desetogodišnju boravišnu dozvolu u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, koja u trenutku ulaska vrijedi najmanje godinu dana, također mogu ući u Albaniju bez vize.

Albanija je u travnju 2023. uklonila Rusiju, Indiju i Egipat sa svojeg popisa zemalja sa sezonskim izuzećem od obveze posjedovanja vize. Međutim, u ožujku 2024. na popis je dodala Indoneziju. Albanija je u svibnju 2024. djelomično suspendirala izuzeće od obveze posjedovanja vize za Bjelarus, konkretno za nositelje diplomatskih i službenih putovnica. Međutim, taj bezvizni režim i dalje vrijedi za sve nositelje obične putovnice iz Bjelarusa. Albanija je u srpnju 2024. suspendirala bezvizni režim s Gvajanom za sve nositelje putovnica.

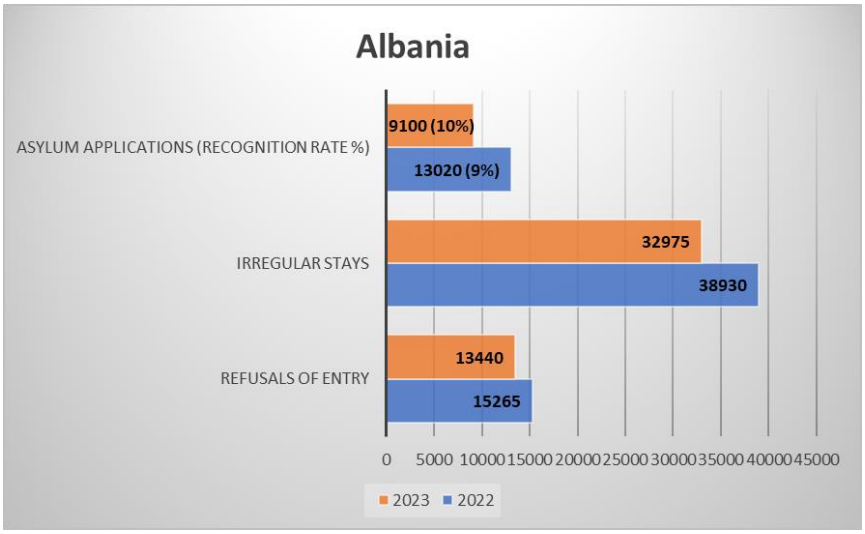
Neusklađenost vizne politike Albanije s viznom politikom EU-a pridonosi povećanju rizika od nezakonitih migracija u EU zapadnobalkanskom rutom. Komisija od Albanije očekuje daljnji napredak u usklađivanju vizne politike. U okviru svojeg programa reformi u skladu s Planom rasta Albanija se obvezala na daljnje usklađivanje s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, bilo bi korisno uvesti minimalnu privremenu mjeru strože provjere dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija.

2. Praćenje kretanja u pogledu nezakonitih migracija, zahtjeva za međunarodnu zaštitu, vraćanja i ponovnog prihvata

Broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje su državljani Albanije podnijeli u državama članicama u razdoblju od 2022. do 2023. smanjio se za 30 %, s 13 020 zahtjeva 2022. na 9100 zahtjeva 2023. Stopa priznavanja od 9 % u 2022. blago se povećala u 2023. (na 10 %).

Države članice prijavile su 2023. 639 nezakonitih prelazaka granice koje su počinili albanski državljani, što je za 14 % manje nego u 2022. (kad ih je bilo 746). Isto je kretanje zabilježeno i kad je riječ o albanskim državljanima za koje je utvrđeno da nezakonito borave u državama članicama, čiji se broj 2023. (32 975) smanjio za 15 % u odnosu na 2022. (38 930). Broj odbijenih ulazaka albanskim državljanima u države članice smanjio se 2023. za 12 % (s 15 265 u 2022. na 13 440 u 2023.).

Broj odluka o vraćanju donesenih 2023. (17 415) smanjio se za 28 % u odnosu na 2022. (24 165). Godine 2023. vraćeno je ukupno 8235 albanskih državljana, u odnosu na njih 10 020 vraćenih 2022. (smanjenje od 18 %). Stopa vraćanja blago se povećala s 41 %, koliko je iznosila 2022., na 47 % u 2023., što znači da se nastavlja pozitivno kretanje iz prethodnih godina.

Izvor: Eurostat

3. Suradnja u području migracija, upravljanja granicama i ponovnog prihvata

Albanija je nastavila pozitivno surađivati na provedbi Akcijskog plana EU-a za zapadni Balkan. Albanija je nastavila provoditi Međusektorsku strategiju integriranog upravljanja granicama za razdoblje 2021. – 2027. i povezani akcijski plan za razdoblje 2021. – 2023. Albanija je u svibnju 2024. donijela i novu nacionalnu strategiju za migracije za razdoblje 2024. – 2030. i povezani akcijski plan za razdoblje 2024. – 2026. Rad na tim inicijativama bio je usmjeren na povećanje sposobnosti za upravljanje migracijama te međuinstitucijsku i međunarodnu suradnju i u tom se području provodi šest projekata.

U području migracija i upravljanja granicama provode se zajedničke operacije s Agencijom za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex). Albanija je 15. rujna 2023. potpisala novi sporazum o statusu, koji je stupio na snagu u lipnju 2024. i kojim je Frontexu omogućeno raspoređivanje novih službenika stalnih snaga europske granične i obalne straže na granicama Albanije sa zemljama izvan EU-a uz postojeće službenike raspoređene od 2019. i 2021. na kopnenoj granici Albanije s Grčkom i na morskoj granici s Italijom. Države članice općenito su izvijestile o bliskoj suradnji s Albanijom. Frontexov časnik za vezu sa sjedištem u Tirani ima regionalni mandat koji obuhvaća Albaniju, Kosovo i Sjevernu Makedoniju.

Albanija je u području ponovnog prihvata nastavila provoditi Sporazum o ponovnom prihvatu između EU-a i Albanije, kao i bilateralne sporazume o ponovnom prihvatu. Obrađeno je 407 zahtjeva za ponovni prihvat albanskih državljana iz država članica EU-a (tj. 33 više nego 2022.). Općenito se navodi da je Albanija u zadovoljavajućoj mjeri surađivala s državama članicama kad je riječ o ponovnom prihvatu. Samo su dvije države članice izvijestile o tome da će, iako se intenzivnije radilo na vraćanju, možda biti potrebni dodatni koraci kako bi se povećala razina suradnje.

Države članice 2023. nisu tražile dodatnu pomoć Frontexa u identifikaciji i pribavljanju putnih isprava za navodne albanske državljane. Nakon što je Frontex pozvao partnere sa zapadnog Balkana da kao promatrači sudjeluju na sastancima radnih skupina za pojedine zemlje koje vodi Frontex, Albaniji je 2024. dodijeljen status promatrača u radnim skupinama za Alžir, Bangladeš, Maroko i Somaliju.

Albanija je nastavila suradnju s EUAA-om. Albanski ministar je u listopadu 2024. odobrio drugi po redu plan kojim se detaljnije utvrđuje ta suradnja i koji obuhvaća razdoblje od 2024. do 2027.

4. Mjere poduzete u vezi s neutemeljenim zahtjevima za azil

Albanija je provela daljnje aktivnosti u okviru mjera poduzetih 2022. i spomenutih u Šestom izvješću u okviru mehanizma suspenzije viza. Nakon što je 2022. donijela Međuinstitucijski akcijski plan za sprečavanje pojave traženja azila albanskih državljana u zemljama Schengena/EU-a, Albanija ga je 2023. počela provoditi oslanjajući se na prethodno pozitivno iskustvo u borbi protiv te pojave. Albanija je nastavila i s provedbom posebnog bilateralnog akcijskog plana za rješavanje pitanja albanskih tražitelja azila u Francuskoj. Ujedno je nastavila postrožavati provjere albanskih državljana koji prelaze državne granice radi putovanja u šengensko područje. Pritom je posebna pozornost posvećena provjerama maloljetnika koji putuju u inozemstvo, koje uključuju provjeravanje na granici izjava s ovjerom javnog bilježnika s kojima putuju maloljetnici.

Albanija je nastavila i s provedbom akcijskog plana za rješavanje pitanja albanskih maloljetnika bez pratnje u Italiji.

Osim toga, službenici albanske granične i migracijske policije intenzivno su surađivali i razmjenjivali informacije sa svojim kolegama u regiji kako bi se pronašlo rješenje za pitanje Albanaca koji putuju kroz susjedne zemlje kako bi zatražili azil u EU-u, čime zaobilaze obvezne detaljne provjere koje se provode nad albanskim državljanima koji putuju iz Albanije.

5. Državljanstvo na temelju ulaganja

U Šestom izvješću u okviru mehanizma suspenzije viza navedeno je da je Albanija 2023. najavila svoju odluku o suspenziji inicijative povezane s uspostavom programa državljanstva za ulagače. Albanija doista nije uspostavila program državljanstva za ulagače niti je izvijestila o novom razvoju događaja povezanom s tim pitanjem. Komisija će nastaviti pratiti to pitanje.

6. Suradnja u području sigurnosti

Albanija je 2023. sudjelovala u radu 20 zajedničkih istražnih timova za borbu protiv raznih kategorija organiziranog kriminala, uglavnom trgovine drogom, pranja novca i računalnog kriminala. Albanija je općenito pokazala dobru razinu suradnje sa svim uključenim zemljama. U borbi protiv organiziranog kriminala Albanija pridaje posebnu važnost suradnji s tijelima EU-a za izvršavanje zakonodavstva te jačanju i poboljšanju suradnje s odgovarajućim strukturama na regionalnoj i međunarodnoj razini. Ta suradnja podrazumijeva razmjenu policijskih informacija u području istrage kaznenih djela povezanih s narkoticima, nezakonitom trgovinom, pranjem novca, gospodarskim i financijskim kriminalom, računalnim kriminalom i teškim kaznenim djelima, pri čemu su se informacije razmjenjivale uglavnom kanalima Interpola, Europola i Camdenske međuagencijske mreže ureda za oduzimanje imovinske koristi (CARIN). Albanija je 2023. rasporedila drugog časnika za vezu u Europol.

Albanska državna policija 2023. je intenzivnije radila na dijeljenju informacija te je razmijenila veći broj poruka s međunarodnim partnerima u okviru SIENA-e.

Albanija je i dalje najaktivnija treća zemlja koja sudjeluje u radu EMPACT-a. Albanska državna policija suvoditelj je operativne mjere „Radna skupina za krijumčarenje migranata na zapadnom Balkanu”. U razdoblju obuhvaćenom izvješćem sudjelovala je u šest dana zajedničke akcije u čijem su središtu bili krijumčarenje migranata, trgovina ljudima i trgovina oružjem. Te operacije i razmjena informacija s partnerima dovele su do pozitivnih rezultata u smislu zapljena i uhićenja počinitelja. Svi rezultati dana zajedničke akcije prijavljeni su Europolu.

Suradnja s CEPOL-om odvijala se u okviru Partnerstva za suzbijanje kriminala i terorizma u zemljama zapadnog Balkana (WB PaCT). U aktivnostima CEPOL-a u okviru tog projekta 2023. sudjelovala su

52 službenika albanske državne policije iz Odjela kriminalističke policije, Odjela za granice i migracije i Uprave za borbu protiv terorizma.

Albanija je uspješno provela mjere predviđene u Zajedničkom akcijskom planu za borbu protiv terorizma u okviru njegovih pet ciljeva. Prvo šestomjesečno izvješće o provedbi za 2023. dostavljeno je Komisiji u listopadu 2023.

Albanija je nastavila suradnju s EUDA-om na temelju radnog dogovora iz 2019. te u kontekstu projekta IPA8.

7. Preporuke

Albanija je poduzela mjere za provedbu većine prethodnih preporuka Komisije. Međutim, potrebno je ostvariti daljnji napredak i posvetiti se sljedećim pitanjima:

a) usklađivanju vizne politike Albanije s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, Albanija bi trebala uvesti strožu provjeru dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija, kao minimalnu privremenu mjeru u okviru operativnih i/ili administrativnih inicijativa (npr. na graničnim prijelazima) ili u okviru nacionalnog zakonodavstva;

b) daljnjem jačanju i provedbi inicijativa za rješavanje pitanja neutemeljenih zahtjeva za azil u EU-u, posebno kad je riječ o maloljetnicima bez pratnje.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. Usklađivanje vizne politike

Bosna i Hercegovina ima bezvizni režim sa sedam zemalja koje se nalaze na EU-ovu popisu zemalja čijim je državljanima potrebna viza: Azerbajdžanom, Katarom, Kinom, Kuvajtom, Rusijom, Saudijskom Arabijom (sezonsko izuzeće) i Turskom.

Kako bi se dodatno uskladila s viznom politikom EU-a, Bosna i Hercegovina je u rujnu 2023. uvela obvezu posjedovanja vize za državljane Bahreina, a u ožujku 2024. za državljane Omana, čime je skratila svoj popis bezviznih režima koji nisu u skladu s viznom politikom EU-a. Međutim, Bosna i Hercegovina ujedno je obnovila sezonski bezvizni režim za državljane Saudijske Arabije, koji obuhvaća tromjesečno razdoblje od lipnja do rujna 2024. i omogućuje boravak od najviše 30 dana.

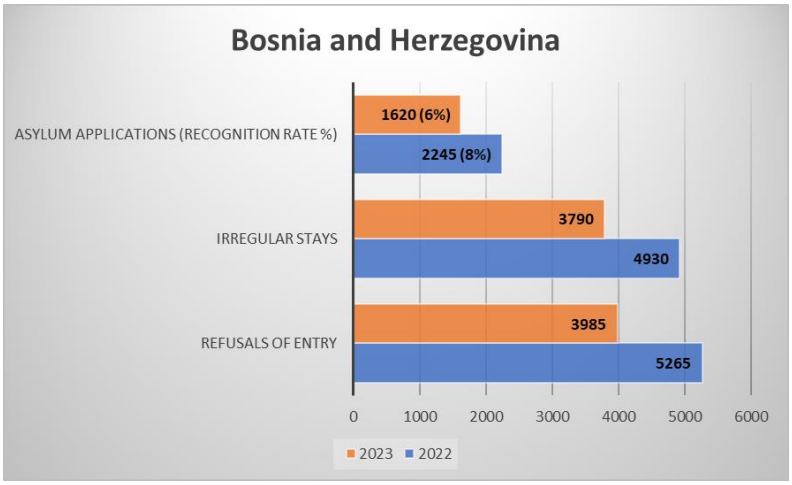
Zbog neusklađenosti vizne politike Bosne i Hercegovine s viznom politikom EU-a povećava se rizik od nezakonitih migracija u EU zapadnobalkanskom rutom. Komisija od Bosne i Hercegovine očekuje daljnji napredak u usklađivanju vizne politike i preuzimanje strogih obveza u kontekstu programa reformi Bosne i Hercegovine u skladu s Planom rasta. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, nužno je uvesti minimalnu privremenu mjeru strože provjere dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija.

2. Praćenje kretanja u pogledu nezakonitih migracija, zahtjeva za međunarodnu zaštitu, vraćanja i ponovnog prihvata

Državljani Bosne i Hercegovine 2023. podnijeli su 1620 zahtjeva za međunarodnu zaštitu u državama članicama, odnosno 28 % manje nego 2022. (2245), čime se nastavlja pozitivan trend smanjenja od 2021. Stopa priznavanja smanjila se s 8 %, koliko je iznosila 2022., na 6 % u 2023.

Države članice 2023. prijavile su 20 nezakonitih prelazaka granice koje su počinili državljani Bosne i Hercegovine na vanjskim granicama EU-a, u usporedbi s 22 prelaska 2022. Broj državljana Bosne i Hercegovine za koje je utvrđeno da nezakonito borave u državama članicama smanjio se 2023. za 23 %, s 4930 osoba s nezakonitim boravkom u 2022. na 3790 u 2023. Broj odbijenih ulazaka zamjetno se smanjio 2023. (za 24 %), s 5265 slučajeva u 2022. na 3985 u 2023.

Broj odluka o vraćanju izdanih državljanima Bosne i Hercegovine smanjio se za 16 % (2430 u 2023. u odnosu na 2885 u 2022.), a broj vraćenih osoba za 5 % (1210 u 2023. u odnosu na 1280 u 2022.). Stopa vraćanja nastavila se povećavati od 2022. do 2023., s 44 % na 50 %.

Izvor: Eurostat

3. Suradnja u području migracija, upravljanja granicama i ponovnog prihvata

Novi zakon o strancima stupio je na snagu u rujnu 2023. Bosna i Hercegovina provodi svoj akcijski plan za migracije i azil za razdoblje 2021. – 2025. te strategiju i akcijski plan za integrirano upravljanje granicama za razdoblje 2019. – 2023. Sredinom 2024. čekalo se donošenje nove strategije integriranog upravljanja granicama za razdoblje 2024. – 2029. Nacrt zakona o nadzoru granica, čija je svrha usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a, sredinom 2024. još nije bio donesen.

Pregovori između Bosne i Hercegovine i Europske komisije o sklapanju sporazuma o statusu Frontexa započeli su u veljači 2024. i završili su u rujnu 2024. Sporazum će uskoro biti potpisan. Frontexov časnik za vezu sa sjedištem u Beogradu i dalje pokriva i Bosnu i Hercegovinu.

Bosna i Hercegovina nastavila je općenito blisku suradnju u području ponovnog prihvata na temelju sporazuma s EU-om, za koji većina država članica smatra da se djelotvorno provodi. Neke države članice upozorile su na to da Bosna i Hercegovina 2023. nije dovoljno surađivala u području ponovnog prihvata (iako se ta suradnja poboljšala u odnosu na 2022.), što je dovelo do pozitivnog ishoda za 55 % zahtjeva.

Unatoč općem smanjenju nezakonitih prelazaka granice u EU zapadnobalkanskom rutom, na podruti koja vodi od Bosne i Hercegovine do Hrvatske zabilježeno je povećanje tog broja uz otprilike 30 % više prelazaka u prvih devet mjeseci 2024. u usporedbi s istim razdobljem 2023. U prvih devet mjeseci 2024. gotovo 90 % svih nezakonitih prelazaka granice na zapadnobalkanskoj ruti zabilježeno je duž te granice. Nakon zatvaranja podrute koja vodi od Srbije do Mađarske kriminalne mreže premjestile su svoje aktivnosti na podrutu koja vodi od Bosne i Hercegovine do Hrvatske.

Broj nezakonitih migranata koje su tijela Bosne i Hercegovine zadržala 2023. povećao se za 25 % u odnosu na 2022. Najbrojniji među njima bili su državljani Afganistana, Maroka, Sirije, Pakistana, Turske (uključujući one koji koriste mogućnost putovanja u Bosnu i Hercegovinu bez potrebe za vizom), Bangladeša i Irana.

Hrvatska, jedina država članica koja graniči s Bosnom i Hercegovinom, posebno je izložena nezakonitim dolascima. Hrvatska intenzivno surađuje s Bosnom i Hercegovinom na upravljanju granicama, među ostalim u okviru zajedničkih patrola. Obje zemlje sudjeluju i u radnoj skupini ZeBRA, koju podupire Europol i koja je usmjerena na organizirane kriminalne grupe koje se bave krijumčarenjem migranata. Bosna i Hercegovina primila je potporu u području migracija i upravljanja granicama i od drugih država članica EU-a, a obuhvaćala je osposobljavanje (npr. o korištenju biometrijskih podataka) i tehničku stručnu pomoć za predstojeću uspostavu sustava unaprijed dostavljenih informacija o putnicima i evidencije podataka o putnicima (API/PNR) te baze podataka o ispravama kako bi se poboljšalo otkrivanje lažnih ili krivotvorenih isprava (obje inicijative su u tijeku).

Bosna i Hercegovina nastavila je uspješnu suradnju s Agencijom Europske unije za azil (EUAA), iako plan za razdoblje 2024. – 2025. još nije donesen.

4. Suradnja u području sigurnosti

Bosna i Hercegovina nastavila je suradnju s Europolom. U lipnju 2023. uspostavljena je kontaktna točka, a u srpnju je u Haag raspoređen časnik za vezu. Riječ je o važnom koraku. Od tada se u Bosni i Hercegovini više koriste proizvodi i usluge Europola te se u okviru komunikacijskog sustava SIENA intenzivno razmjenjuju informacije, uglavnom o borbi protiv trgovine drogom, financijskom kriminalu, borbi protiv organiziranog kriminala, krijumčarenju migranata i sprečavanju terorizma.

Bosna i Hercegovina je 2023. pojačala svoj angažman u EMPACT-u tako što je sudjelovala u 12 operativnih mjera. Intenzivna suradnja u borbi protiv trgovine oružjem i streljivom odvijala se u okviru prioriteta EMPACT-a koji se odnosi na vatreno oružje. Nastavila se i suradnja s državama članicama EU-a u preko Interpola.

Bosna i Hercegovina nastavila je provoditi svoju strategiju za borbu protiv terorizma za razdoblje 2021. – 2026. te su 2023. doneseni akcijski planovi na svim razinama vlasti. Napredovala je provedba bilateralnog dogovora s EU-om u okviru Zajedničkog akcijskog plana za borbu protiv terorizma.

Strategija protiv terorizma i nasilnog ekstremizma na snazi je od studenog 2022., a akcijski planovi doneseni su 2023. Bosna i Hercegovina donijela je u veljači 2024. Zakon o sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma, kojim se poboljšavaju odredbe o procjeni rizika i predviđa osnivanje stalnog koordinacijskog tijela za usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a, kao i procjenu rizika povezanih sa sprečavanjem pranja novca i financiranja terorizma u kontekstu virtualne imovine te akcijski plan za razdoblje 2024. – 2027.

Bosna i Hercegovina nastavila je suradnju s EUDA-om u kontekstu projekta IPA8.

5. Preporuke

Bosna i Hercegovina poduzela je neke mjere za provedbu prethodnih preporuka Komisije. Međutim, potrebno je ostvariti daljnji napredak i posvetiti se sljedećim pitanjima:

a) usklađivanju vizne politike Bosne i Hercegovine s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, Bosna i Hercegovina trebala bi uvesti dodatne sigurnosne mjere, uključujući strožu provjeru dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija, kao minimalnu privremenu mjeru u okviru operativnih i/ili administrativnih inicijativa (npr. na graničnim prijelazima) ili u okviru nacionalnog zakonodavstva;

b) brzom potpisivanju i ratificiranju sporazuma o statusu Frontexa s EU-om;

c) poboljšanju koordinacije upravljanja granicama i hitnom rješavanju pitanja nezakonitih prelazaka granice na podruti koja prolazi kroz Bosnu i Hercegovinu.

REPUBLIKA MOLDOVA

1. Usklađivanje vizne politike

Moldova ima bezvizni režim s 11 zemalja koje se nalaze na EU-ovu popisu zemalja čijim je državljanima potrebna viza: Armenijom, Azerbajdžanom, Bjelarusom, Katarom, Kazahstanom, Kirgistanom, Kubom, Rusijom, Tadžikistanom, Turskom i Uzbekistanom.

U 2023. nije ostvaren napredak prema većoj usklađenosti s viznom politikom EU-a, ali je u travnju 2024. raskinut Sporazum između Moldove i Ekvadora o putovanju bez vize. Moldova je u svojem doprinosu za pripremu ovog izvješća izjavila da će do datuma pristupanja u potpunosti uskladiti svoju viznu politiku s viznom politikom EU-a.

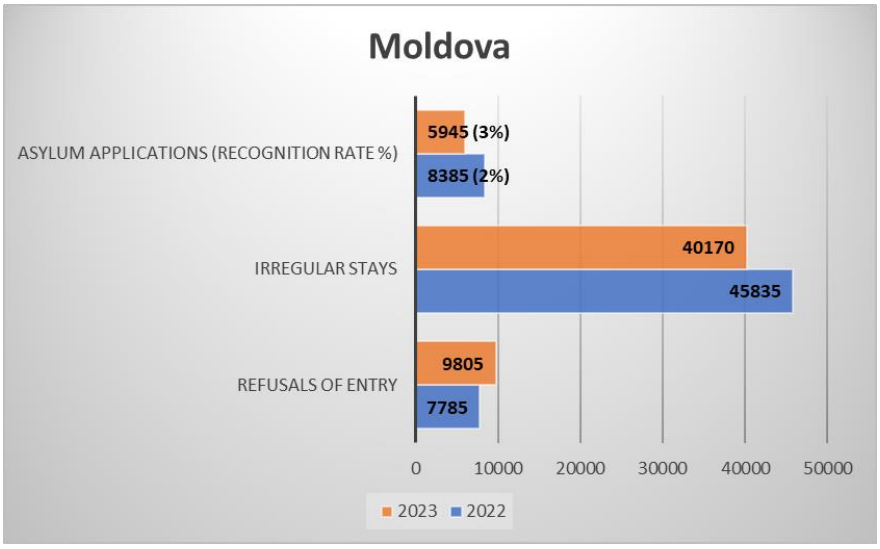
Komisija od Moldove očekuje daljnji napredak u usklađivanju vizne politike. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, očekuje se da će Moldova uvesti minimalnu privremenu mjeru strože provjere dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija.

2. Praćenje kretanja u pogledu nezakonitih migracija, zahtjeva za međunarodnu zaštitu, vraćanja i ponovnog prihvata

Broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje su državljani Moldove podnijeli u državama članicama u razdoblju od 2022. do 2023. smanjio se za 29 %, s 8385 zahtjeva podnesenih 2022. na 5945 zahtjeva podnesenih 2023. Stopa priznavanja iznosila je 3 % u 2023., u usporedbi s 2 % u 2022.

Pokušaji moldavskih državljana da 2023. nezakonito prijeđu vanjske granice EU-a ostali su na niskoj razini (20 pokušaja u odnosu na njih 29 u 2022.). Broj moldavskih državljana za koje je utvrđeno da nezakonito borave u državama članicama smanjio se za 12 %, s 45 835 u 2022. na 40 170 u 2023. Broj moldavskih državljana kojima je 2023. odbijen ulazak u države članice iznosio je 9805, što je 26 % više nego 2022. (kad je taj broj iznosio 7785).

Broj naloga za vraćanje izdanih moldavskim državljanima 2023. ostao je stabilan (9120 u 2023. u usporedbi s 9125 u 2022.), dok se broj vraćanja povećao za 37,5 % (3610 u 2023. u usporedbi s 2725 u 2022.), zbog čega se stopa vraćanja povisila na 40 % u 2023. u usporedbi s 29 % u 2022.

Izvor: Eurostat

3. Suradnja u području migracija, upravljanja granicama i ponovnog prihvata

Moldova je nastavila poticati međunarodnu suradnju u borbi protiv prekograničnog kriminala u okviru EMPACT-a. Nastavila je blisku suradnju s raznim akterima EU-a – Frontexom, Europolom, CEPOL-om, EUDA-om i Misijom Europske unije za pomoć na granicama u Moldovi i Ukrajini (EUBAM), među ostalim preko centra EU-a za potporu unutarnjoj sigurnosti i upravljanju granicama u Moldovi.

Kad je riječ o upravljanju granicama, Moldova je 2023. nastavila pojačanu suradnju s Frontexom na temelju sporazuma o statusu iz ožujka 2022., kojim se toj agenciji omogućuje raspoređivanje službenika stalnih snaga europske granične i obalne straže s izvršnim ovlastima. Među konkretnim rezultatima bile su zajedničke operacije u Moldovi 2023. (završeno) i 2024. (u tijeku), koje su se odvijale na zračnoj granici (zračna luka u Kišinjevu) i na kopnenim granicama s Rumunjskom i Ukrajinom. Riječ je o prvom sporazumu o statusu i prvoj zajedničkoj operaciji s izvršnim ovlastima u zemlji Istočnog partnerstva. U okviru regionalne platforme „Mreža za analizu rizika Istočnog partnerstva" (EaP-RAN), kojom upravlja Frontex, redovito se razmjenjuju informacije i obavještajni podaci. Osim toga, deset moldavskih promatrača raspoređeno je u odabrane zračne luke u EU-u na dulja razdoblja. Na temelju bilateralnog plana suradnje za razdoblje 2022. – 2024. Moldova i Frontex pokrenuli su inicijative povezane s izgradnjom kapaciteta za integrirano upravljanje granicama.

Od srpnja 2022. Frontexov časnik za vezu u zemljama Istočnog partnerstva, koji je prvotno trebao imati sjedište u Kijevu, privremeno je raspoređen u Kišinjev.

Nastavila se i bilateralna suradnja s državama članicama EU-a, koja je uključivala raspoređivanje službenika moldavske granične policije u zračnu luku države članice EU-a i na vanjsku kopnenu granicu druge države članice, osposobljavanje, tehničku stručnu pomoć i nabavu velikih količina tehničke opreme u okviru projekata financiranih sredstvima EU-a.

U okviru projekta financiranog sredstvima EU-a čija je svrha ublažavanje posljedica krize raseljavanja nacionalnim tijelima 2023. su preraspoređena 4 milijuna EUR kako bi se nabavom opreme i infrastrukture te provedbom relevantnog osposobljavanja ojačali lokalni kapaciteti za upravljanje granicama.

Frontex i brojne države članice ocijenili su izvrsnom suradnju Moldove u području ponovnog prihvata i vraćanja. Putne isprave dostavljene su brzo i učinkovito, a moldavska tijela ponudila su i potpunu i učinkovitu suradnju u operacijama vraćanja, među ostalim čarter-letovima. U studenom 2023. moldavski pratitelji prošli su osposobljavanje za operacije vraćanja preuzimanjem kako bi od 2024. mogli sudjelovati u toj operativnoj aktivnosti.

4. Suradnja u području sigurnosti

Kad je riječ o sigurnosti, Moldova je 2023. drugu godinu zaredom bila izložena učincima prelijevanja agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, kao i jačanju hibridnog ratovanja, kibernetičkim napadima i raznim oblicima prekograničnog kriminala. Moldova se 2024. nastavila suočavati s dosad nezabilježenim vanjskim uplitanjem Rusije i njezinih posrednika, posebno u kontekstu predsjedničkih izbora 2024. i referenduma o pristupanju EU-u.

Suradnja EU-a i Moldove u području sigurnosti nastavila se intenzivirati 2023. Jedan od elemenata te suradnje bio je centar EU-a za potporu unutarnjoj sigurnosti i upravljanju granicama koji su EU i Moldova pokrenuli 2022. („centar EU-a za sigurnost"). Centar EU-a za sigurnost bavio se 2023. sljedećim prioritetnim područjima: borbom protiv terorizma i nasilnog ekstremizma, hibridnim prijetnjama i trgovinom drogom. U svibnju 2023. pokrenuta je civilna Misija partnerstva EU-a

(EUPM) u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike. Zadaća joj je jačanje otpornosti moldavskog sigurnosnog sektora u područjima upravljanja krizama i hibridnih prijetnji. Osim što pruža usluge savjetovanja i osposobljavanja, Misija obuhvaća projektnu jedinicu koja nudi ciljanu operativnu potporu.

Nastavila se suradnja s Europolom, a Moldovu se potiče da dodatno iskoristi postojeće resurse. Moldavski časnik za vezu raspoređen je u sjedište Europola, a od ožujka 2023. odabrani službenici Europola raspoređeni su u Moldovu radi pružanja operativne potpore i razmjene najboljih primjera iz prakse, posebno u području prekograničnog organiziranog kriminala. Operativne mjere protiv vatrenog oružja, droge i trgovine ljudima provedene su u suradnji s Europolom u okviru EMPACT-a i centra EU-a za sigurnost. Moldova je na temelju Europolove metodologije za procjenu prijetnje teškog i organiziranog kriminala (SOCTA) izradila nacionalne procjene prijetnji teškog i organiziranog kriminala za razdoblje 2022. – 2023. U 2023. intenzivirala se razmjena informacija s Europolom. Moldova trenutačno provodi operativne akcijske planove EMPACT-a za razdoblje 2024. – 2025.

U razdoblju od ožujka 2023. do ožujka 2024. pet zajedničkih istražnih timova koje je činilo osoblje iz Moldove i država članica EU-a provelo je operativne mjere uz potporu Eurojusta u Moldovi i predmetnim državama članicama EU-a. Moldova je u srpnju 2023. imenovala tužitelja za vezu u Eurojustu na razdoblje od šest mjeseci, koje je zatim produljeno do 31. srpnja 2024.

Moldova je 2023. vrlo intenzivno razmjenjivala informacije s Interpolom. Ta je agencija provela i brojne programe osposobljavanja policijskog osoblja u Moldovi.

Nastavila se bilateralna suradnja s državama članicama EU-a. Pomoć pružena Moldovi obuhvaćala je osposobljavanje tijela za izvršavanje zakonodavstva, tehničku stručnu pomoć, razmjenu znanja i isporuku specijaliziranog softvera. Tri države članice EU-a surađivale su s Moldovom preko Centra za provedbu zakona u jugoistočnoj Europi (SELEC), pri čemu su tijela za izvršavanje zakonodavstva i sigurnost provela brojne zajedničke akcije/istrage.

Kad je riječ o borbi protiv korupcije, u Moldovi je u listopadu 2023. na snagu stupio novi zakon o zaštiti zviždača, a u prosincu 2023. donesen je Nacionalni program za integritet i borbu protiv korupcije za razdoblje 2024. – 2028.

Moldova je nastavila suradnju s EUDA-om na temelju memoranduma o razumijevanju iz 2012. te u kontekstu projekta EU4MD II.

5. Preporuke

Moldova je poduzela mjere za provedbu prethodnih preporuka Komisije. Međutim, potrebno je ostvariti daljnji napredak i posvetiti se sljedećim pitanjima:

a) usklađivanju vizne politike Moldove s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza, posebno kad je riječ o zemljama koje predstavljaju rizik od nezakonitih migracija ili sigurnosni rizik za EU;

b) daljnjem jačanju borbe protiv organiziranog kriminala, posebno vodeći računa o suzbijanju krijumčarenja vatrenog oružja i droga, borbi protiv trgovine ljudima i financijskim aspektima organiziranog kriminala.

CRNA GORA

1. Usklađivanje vizne politike

Crna Gora ima bezvizni režim s 11 zemalja koje se nalaze na EU-ovu popisu zemalja čijim je državljanima potrebna viza, od kojih je sedam trajno izuzeto od obveze posjedovanja vize (Azerbajdžan, Bjelarus, Katar, Kina[29], Kuvajt, Rusija[30], Turska), a četiri zemlje od travnja do listopada imaju sezonsko izuzeće od obveze posjedovanja vize za ulazak u Crnu Goru zbog turističkih razloga (Armenija, Egipat, Kazahstan, Saudijska Arabija).

Sezonska izuzeća od obveze posjedovanja vize uvedena u travnju 2023. za Armeniju, Egipat, Kazahstan, Saudijsku Arabiju i Uzbekistan prestala su važiti 31. listopada 2023. Sva izuzeća osim za Uzbekistan obnovljena su 2024. i na snazi su od 1. svibnja do 31. listopada 2024. Sezonska izuzeća od obveze posjedovanja vize državljanima četiriju navedenih zemalja omogućuju ulazak u Crnu Goru bez vize i boravak od 30 dana pod određenim uvjetima. Nadalje, uvedeno je i sezonsko izuzeće od obveze posjedovanja vize za razdoblje od najviše 10 dana za određene državljane trećih zemalja koji najmanje tri godine posjeduju boravišnu dozvolu Ujedinjenih Arapskih Emirata.

Neusklađenost vizne politike Crne Gore s viznom politikom EU-a pridonosi riziku od nezakonitih migracija u EU zapadnobalkanskom rutom. Komisija od Crne Gore očekuje daljnji napredak u usklađivanju vizne politike. U okviru svojeg programa reformi u skladu s Planom rasta Crna Gora obvezala se na daljnje usklađivanje s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza, postizanje interoperabilnosti između sustava i baza podataka koji se koriste u postojećem sustavu odobravanja viza, početak rada na prikupljanju biometrijskih podataka te uvođenje dodatnih sigurnosnih mjera za provjeru dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza.

Dok se ne postigne potpuna usklađenost, očekuje se da će Crna Gora uvesti minimalnu privremenu mjeru strože provjere dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija.

2. Praćenje kretanja u pogledu nezakonitih migracija, zahtjeva za međunarodnu zaštitu, vraćanja i ponovnog prihvata

Broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje su državljani Crne Gore podnijeli u državama članicama u razdoblju od 2022. do 2023. smanjio se za 11 %, s 420 zahtjeva 2022. na 375 zahtjeva 2023. Stopa priznavanja od 3 % zabilježena 2023. ostala je stabilna u usporedbi s prethodnom godinom (kad je iznosila 4 %).

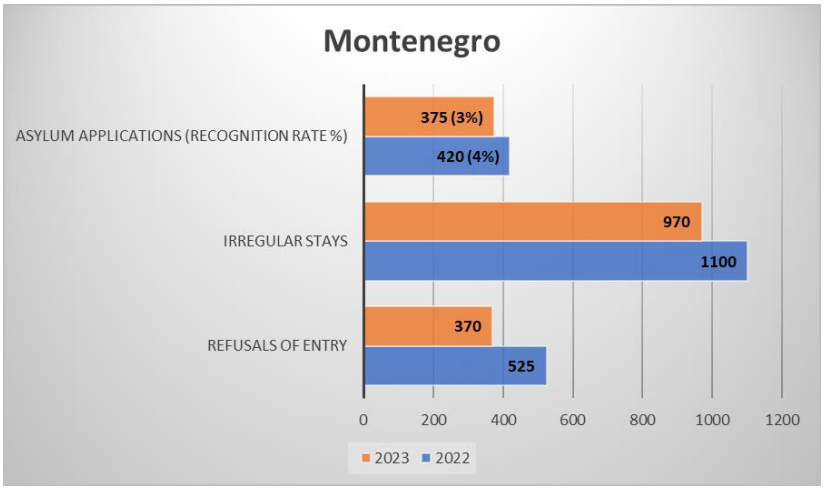
Države članice prijavile su 2023. četiri nezakonita prelaska granice crnogorskih državljana, dok je 2022. prijavljen jedan nezakoniti prelazak. Broj crnogorskih državljana za koje je utvrđeno da nezakonito borave u državama članicama smanjio se 2023. za 12 % (s 1100 u 2022. na 970 u 2023.). Broj odbijenih ulazaka državljanima Crne Gore u države članice smanjio se 2023. za 29,5 % (370 zabrana u 2023. u usporedbi s njih 525 u 2022.).

Broj odluka o vraćanju izdanih državljanima te zemlje smanjio se za 7 % (425 u 2023. u odnosu na 465 u 2022.), dok se broj vraćenih osoba smanjio za 26 % (215 u 2023. u odnosu na 290 u 2022.). U

[29] Državljani Kine s važećom putnom ispravom mogu boraviti u Crnoj Gori do 30 dana ako su dio organizirane turističke skupine koja zajedno ulazi, boravi i napušta Crnu Goru i pod uvjetom da posjeduju dokaz o plaćenom turističkom aranžmanu i dokaz o osiguranom povratku u zemlju podrijetla ili tranzita.

[30] Državljani Bjelarusa i Rusije mogu boraviti u Crnoj Gori do 30 dana s valjanom putnom ispravom koju je izdala jedna od tih zemalja.

skladu s tim stopa vraćanja smanjila se sa 62 % u 2022. na 51 % u 2023., što znači da je preokrenuto pozitivno kretanje iz prethodnih godina.

Izvor: Eurostat

3. Suradnja u području migracija, upravljanja granicama i ponovnog prihvata

Crna Gora je u zadovoljavajućoj mjeri surađivala s EU-om u području ponovnog prihvata. U 2023. nisu prijavljeni nikakvi problemi i države članice nisu podnosile zahtjeve za identifikaciju i pribavljanje putnih isprava jer se smatra da se relevantne odredbe Sporazuma o ponovnom prihvatu između EU-a i Crne Gore zasad učinkovito provode i Frontex ne treba dodatnu pomoć kad je riječ o tom pitanju.

Nakon što je Frontex uputio godišnji poziv partnerskim institucijama sa zapadnog Balkana da kao promatrači sudjeluju na sastancima radnih skupina za pojedine zemlje koje vodi Frontex[31], Crnoj Gori dodijeljen je status promatrača u radnim skupinama za Alžir, Bangladeš, Maroko i Irak.

Izvješćuje se o bliskoj suradnji u području ponovnog prihvata i s trećim zemljama sa zapadnog Balkana. Crna Gora trenutačno nema sklopljene sporazume o ponovnom prihvatu ni s jednom od glavnih zemalja podrijetla migranata, unatoč nedavnim pokušajima da pokrene razgovore o tom pitanju.

Kad je riječ o suradnji s Frontexom, u svibnju 2023. Crna Gora i Europska unija potpisale su novi sporazum o statusu koji se odnosi na operativne aktivnosti Frontexa. Taj sporazum omogućuje organizaciju zajedničkih operacija i raspoređivanje Frontexovih timova za upravljanje granicama u Crnoj Gori. To uključuje provedbu operativnih aktivnosti na bilo kojem graničnom prijelazu i bilo gdje na državnom području Crne Gore (ne samo na vanjskoj granici EU-a kao prije), pri čemu službenici stalnih snaga europske granične i obalne straže surađuju sa službenicima crnogorske granične policije u obavljanju dužnosti nadzora državne granice, a imaju i mogućnost primjene izvršnih ovlasti. U tijeku je priprema radnog dogovora u kojem će se utvrditi način upravljanja radi upotrebe Europskog sustava nadzora granica (EUROSUR) u operativnim aktivnostima. Provedba novog sporazuma započela je 1. studenog 2023. proširenom zajedničkom operacijom „Crna Gora – kopno 2023.”. U okviru

[31] Sastanci za pojedine treće zemlje na kojima sudjeluju i kojima predsjedaju predstavnici država članica (uz supredsjedanje Frontexa) te čija je svrha razmjena informacija u području vraćanja.

zajedničke operacije za 2024. dodana je mogućnost aktiviranja *ad hoc* kopnenih i morskih graničnih prijelaza u suradnji s Frontexom.

Zahvaljujući bliskoj suradnji s Frontexom dodatno su ojačani kapaciteti Koordinacijskog centra Crne Gore. Unaprijeđena je njegova interna organizacija te je nabavljen niz vozila i ophodnih plovila, čime se povećao njegov operativni kapacitet.

Crna Gora nastavila je provoditi svoju strategiju integriranog upravljanja granicama i svoj Šengenski akcijski plan. Oprema za upravljanje granicama nastavila se postupno nadograđivati u skladu s tim planom.

Crna Gora nastavila je suradnju s EUAA-om u okviru zajedničkog plana iz 2021., čije je trajanje produljeno do donošenja sljedećeg plana. Procjena potreba za izradu novog plana provedena je u proljeće 2024. Intenzivna suradnja Crne Gore i EUAA-a već je donijela važne rezultate u okviru provedbe navedenog plana i smatra se da je ojačala sustav azila Crne Gore.

Kad je riječ o daljnjem radu u području azila, Crna Gora radi na uspostavi sustava za elektroničku identifikaciju i registraciju migranata u okviru projekta „Pojedinačna mjera za jačanje kapaciteta za integrirano upravljanje granicama u Crnoj Gori”, koji financira EU i provodi IOM.

4. Suradnja u području sigurnosti

Crna Gora nastavila je aktivno surađivati s Interpolom, Europolom, CEPOL-om i državama članicama EU-a. U okviru međunarodne policijske suradnje s Europolom 2023. radilo se na borbi protiv transnacionalne trgovine kokainom i organiziranih kriminalnih grupa, što uključuje teška kaznena djela i korupciju. Crna Gora sudjelovala je 2023. u 54 operativne mjere u okviru 10 operativnih akcijskih planova EMPACT-a. Nastavila se redovita razmjena informacija s Europolom u okviru SIENA-e. Časnik za vezu iz Crne Gore raspoređen je u sjedište Europola od 2015.

Radi razvoja analitičkih i obavještajnih podataka o krijumčarskim mrežama u okviru odjela granične policije za obavještajna pitanja i analizu rizika osnovana je skupina za suzbijanje krijumčarenja ljudi i prekograničnog kriminala. Granična policija pokrenula je 2023. operativno-istražne mjere u suradnji s nadležnim državnim odvjetnicima i kriminalističkom policijom, što je dovelo do otvaranja više novih predmeta u sustavu SIENA usmjerenih na istrage skupina krijumčara migranata koje djeluju na državnom području Crne Gore.

Crna Gora i dalje provodi mjere iz provedbenog dogovora EU-a i Crne Gore u okviru Zajedničkog akcijskog plana za borbu protiv terorizma na zapadnom Balkanu.

U studenom 2023. potpisan je izmijenjeni bilateralni dogovor između Crne Gore i EU-a o provedbi Zajedničkog akcijskog plana partnerskih zemalja zapadnog Balkana za borbu protiv terorizma. Crna Gora i dalje provodi zajedničke aktivnosti borbe protiv terorizma s pojedinim partnerima sa zapadnog Balkana.

Crna Gora nastavila je suradnju s EUDA-om u kontekstu projekta IPA8.

5. Programi državljanstva za ulagače

Kako je navedeno u Šestom izvješću u okviru mehanizma suspenzije viza, crnogorski program državljanstva za ulagače ukinut je 31. prosinca 2022., ali crnogorska tijela nastavila su obrađivati zahtjeve za državljanstvo podnesene prije tog datuma.

Crna Gora obradila je 2023. ukupno 423 zahtjeva (za 423 podnositelja zahtjeva i 927 članova obitelji) i dodijelila državljanstvo 701 osobi. Među tom 701 osobom njih 396 ima državljanstvo Ruske

Federacije, a njih 65 državljanstvo Narodne Republike Kine. Državljanstvo je dodijeljeno osobama koje imaju državljanstvo drugih trećih zemalja čijim je državljanima potrebna viza (Južna Afrika, Turska, Libanon, Pakistan, Indija, Bjelarus, Filipini, Indonezija, Kambodža, Kazahstan, Malezija, Nigerija, Saudijska Arabija, Tunis, Uzbekistan). Crna Gora izvijestila je o tome da vlada namjerava pokrenuti postupak oduzimanja crnogorskog državljanstva po sili zakona svim osobama kojima je dodijeljeno crnogorsko državljanstvo, a za koje se naknadno utvrdi da se nalaze na popisu osoba na koje se primjenjuju međunarodne mjere ograničavanja.

Komisija će nastaviti pratiti razvoj događaja u tom pogledu dok se ne obrade svi neriješeni zahtjevi.

6. Preporuke

Crna Gora poduzela je mjere za provedbu prethodnih preporuka Komisije. Međutim, potrebno je ostvariti daljnji napredak i posvetiti se sljedećim pitanjima:

a) usklađivanju vizne politike Crne Gore s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, Crna Gora trebala bi uvesti sigurnosne mjere, uključujući strožu provjeru dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija, kao minimalnu privremenu mjeru u okviru operativnih i/ili administrativnih inicijativa (npr. na graničnim prijelazima) ili u okviru nacionalnog zakonodavstva;

b) osiguravanju da se neriješeni zahtjevi u okviru nedavno ukinutog programa državljanstva za ulagače provjeravaju i obrađuju u skladu s najvišim mogućim sigurnosnim standardima te da se oduzme državljanstvo dodijeljeno u okviru tog programa osobama na koje se primjenjuju međunarodne mjere ograničavanja.

SJEVERNA MAKEDONIJA

1. Usklađivanje vizne politike

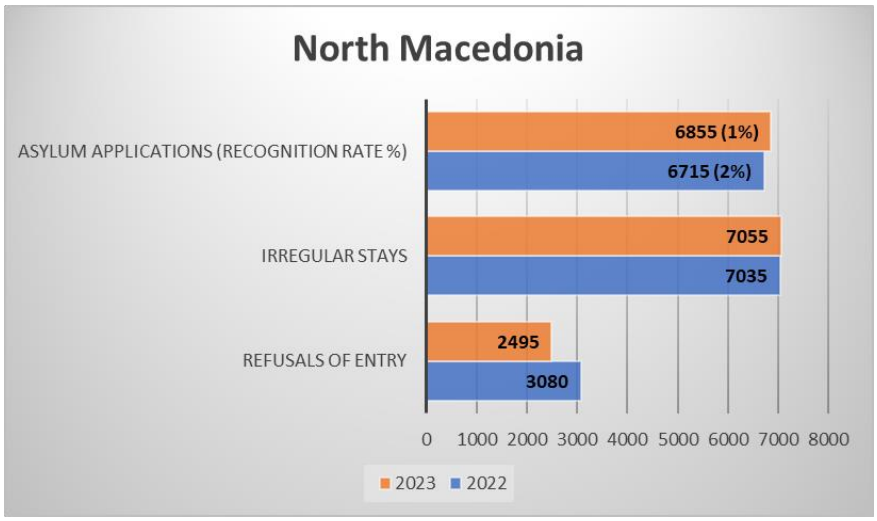
Turska je i dalje jedina treća zemlja s kojom Sjeverna Makedonija ima bezvizni režim, a nalazi se na EU-ovom popisu zemalja čijim je državljanima i dalje potrebna viza za putovanje u EU. Ta se situacija nije promijenila u odnosu na Šesto izvješće u okviru mehanizma suspenzije viza. Sve druge mjere poduzete 2023. radi postizanja napretka u usklađivanju vizne politike nastavile su se provoditi 2024. Konkretno, Sjeverna Makedonija u siječnju 2023. ponovno je uvela obvezu posjedovanja vize za državljane Bocvane i Kube. Odluka da se državljanima Azerbajdžana privremeno dopusti ulazak u Sjevernu Makedoniju bez vize istekla je u ožujku 2023. i nije produljena.

2. Praćenje kretanja u pogledu nezakonitih migracija, zahtjeva za međunarodnu zaštitu, vraćanja i ponovnog prihvata

Broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje su državljani Sjeverne Makedonije 2023. podnijeli u državama članicama povećao se za 2 %, sa 6715 zahtjeva 2022. na 6855 zahtjeva 2023. Stopa priznavanja iznosila je 1 % (u usporedbi s 2 % u 2022.).

U 2023. na razini EU-a prijavljeno je 12 nezakonitih prelazaka granice koje su počinili državljani Sjeverne Makedonije, dok ih je 2022. prijavljeno devet. Broj državljana Sjeverne Makedonije za koje je 2023. utvrđeno da nezakonito borave u državama članicama ostao je stabilan u odnosu na prethodnu godinu, sa 7055 osoba s nezakonitim boravkom u 2023. u odnosu na 7035 u 2022. Broj odbijenih ulazaka smanjio se za 19 %, s 3080 u 2022. na 2495 u 2023.

Prošle je godine prvi put zabilježeno smanjenje broja odluka o vraćanju izdanih državljanima Sjeverne Makedonije (3015 u 2023. u odnosu na 3150 u 2022., što je smanjenje od 4 %), dok se broj vraćenih osoba povećao za 20,5 % (1965 u 2023. u odnosu na 1630 u 2022.). Države članice izvijestile su o dobroj suradnji u području vraćanja i ponovnog prihvata, a stopa vraćanja povećala se na 65 % u 2023. u usporedbi s 52 % u 2022.

Izvor: Eurostat

3. Suradnja u području migracija, upravljanja granicama i ponovnog prihvata

Nakon sklapanja sporazuma o statusu 2022. suradnja Sjeverne Makedonije i Frontexa u upravljanju granicama odvija se na visokoj razini i u razdoblju obuhvaćenom izvješćem nije došlo do promjena (službenici Frontexa raspoređeni su u Sjevernu Makedoniju 2023. nakon sklapanja sporazuma). Sporazum o statusu neometano se provodi u okviru Frontexove zajedničke operacije „Sjeverna

Makedonija". Sjeverna Makedonija redovito sudjeluje i u drugim zajedničkim operacijama Frontexa, kao i u danima zajedničke akcije.

Iako su države članice općenito izvijestile o dobroj suradnji u području upravljanja granicama i ponovnog prihvata, istaknule su da bi se na kopnenim granicama mogli postizati i bolji rezultati, a ponovni prihvat mogao bi se poboljšati u smislu ishoda i vremenskog okvira.

Države članice 2023. nisu tražile dodatnu pomoć Frontexa u identifikaciji i pribavljanju putnih isprava. To bi moglo značiti da se relevantni aspekti Sporazuma o ponovnom prihvatu između EU-a i Sjeverne Makedonije učinkovito provode. Nakon što je Frontex uputio godišnji poziv partnerskim institucijama sa zapadnog Balkana da kao promatrači sudjeluju na sastancima radnih skupina za pojedine zemlje koje vodi Frontex, Sjevernoj Makedoniji dodijeljen je status promatrača u radnim skupinama za Alžir, Bangladeš, Maroko i Irak.

Izrađen je plan treće generacije za suradnju između EUAA-a i Sjeverne Makedonije za razdoblje 2023. – 2025., koji je i dalje važan za jačanje sustava azila i prihvata.

U listopadu 2024. Sjeverna Makedonija pridružila se Europskoj migracijskoj mreži (mreža stručnjaka EU-a za migracije i azil) u svojstvu zemlje promatrača.

4. Suradnja u području sigurnosti

Razina suradnje i razmjene informacija s Europolom dobra je i povećala se 2023. Časnik za vezu iz Sjeverne Makedonije raspoređen je u Europol od 2015. Tijela za izvršavanje zakonodavstva Sjeverne Makedonije dostavljaju informacije o zaplijenjenom oružju i uhićenim osumnjičenicima te na zahtjev pružaju povratne informacije u okviru operativnih aktivnosti. Sjeverna Makedonija sudjeluje i u EMPACT-u.

U 2023. zabilježeno je znatno povećanje redovite razmjene informacija po područjima kriminalne aktivnosti između Sjeverne Makedonije i Europola u odnosu na 2022. Povećala se i količina razmijenjenih informacija u okviru sustava SIENA i CT SIENA (za CT SIENA-u došlo je do povećanja za 38 % u odnosu na 2022.). Sjeverna Makedonija nastavila je sudjelovati u analitičkim projektima Europola pokrenutima prethodnih godina te se od 2023. do 2024. pridružila još trima projektima.

U tekućem razdoblju časnik za vezu Sjeverne Makedonije raspoređen u Europol aktivno je sudjelovao na tjednim sastancima povezanima s borbom protiv terorizma.

Sjeverna Makedonija nastavila je suradnju s EUDA-om u kontekstu projekta IPA8.

5. Programi državljanstva za ulagače

Zakonom o državljanstvu Sjeverne Makedonije omogućuje se stjecanje državljanstva bez ikakve obveze prethodnog boravka za osobe koje donose „poseban gospodarski interes" toj zemlji. U 2023. i 2024. taj zakon nije izmijenjen. U 2023. nisu donesene odluke o zahtjevima za državljanstvo od posebnog gospodarskog interesa, a podneseno je pet zahtjeva koji se trenutačno razmatraju. Komisija ponavlja da provedba tog zakona ne bi trebala dovesti do sustavnog dodjeljivanja državljanstva u zamjenu za ulaganje jer se to može iskoristiti za zaobilaženje postupka izdavanja viza za kratkotrajni boravak u EU-u te dubinske procjene pojedinačnih migracijskih i sigurnosnih rizika iz tog postupka, što može utjecati na bezvizni režim.

6. Preporuke

Sjeverna Makedonija poduzela je mjere za provedbu većine prethodnih preporuka Komisije. Međutim, potrebno je ostvariti daljnji napredak i posvetiti se sljedećim pitanjima:

a) dovršetku potpunog usklađivanja vizne politike Sjeverne Makedonije s EU-ovim popisom zemalja čijim su državljanima potrebne vize. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, Sjeverna Makedonija trebala bi uvesti strožu provjeru dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, kao minimalnu privremenu mjeru u okviru operativnih i/ili administrativnih inicijativa (npr. na graničnim prijelazima) ili u okviru nacionalnog zakonodavstva;

b) osiguravanju da se zahtjevi za državljanstvo u skladu sa zakonom o „posebnom gospodarskom interesu" obrađuju uz temeljitu provjeru podnositelja zahtjeva i suzdržavanju od omogućivanja sustavnog stjecanja državljanstva na temelju posebnog gospodarskog interesa.

SRBIJA

1. Usklađivanje vizne politike

Srbija ima bezvizni režim sa 16 zemalja koje se nalaze na EU-ovu popisu zemalja čijim je državljanima potrebna viza: Armenijom, Azerbajdžanom, Bahreinom, Bjelarusom, Indonezijom, Jamajkom, Katarom, Kazahstanom, Kinom, Kirgistanom, Kuvajtom, Mongolijom, Omanom, Rusijom, Surinamom i Turskom.

Kako bi bolje uskladila svoju viznu politiku s viznom politikom EU-a, Srbija je odlučila uvesti potpuni vizni režim za državljane Bolivije, Burundija, Gvineje Bisau, Kube, Indije i Tunisa u razdoblju od listopada 2022. do travnja 2023.

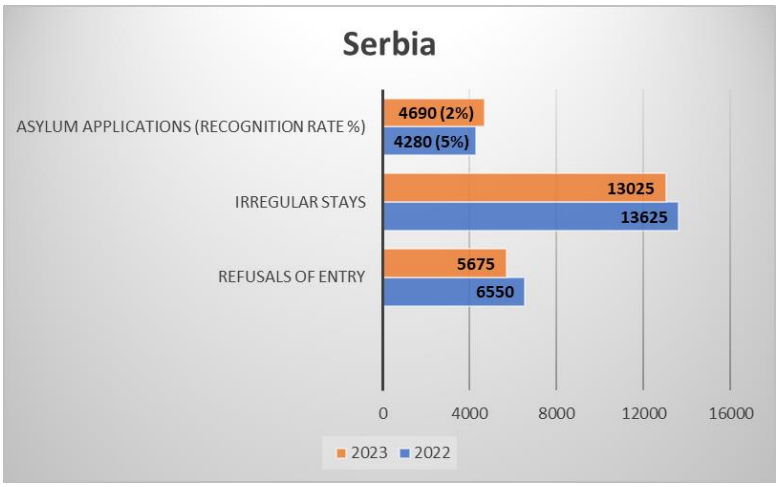
Srbija je u studenom 2023. donijela plan za usklađivanje viznog režima s viznom politikom EU-a, u kojem se navodi da će se usklađivanje u pogledu zemalja čijim je državljanima potrebna viza za ulazak u EU provesti godinu dana ili šest mjeseci prije pristupanja Srbije EU-u. Međutim, budući da neusklađenost vizne politike pridonosi povećanom riziku od nezakonitih migracija u EU na zapadnobalkanskoj ruti, Komisija od Srbije očekuje brži napredak u usklađivanju vizne politike. U okviru svojeg programa reformi u skladu s Planom rasta Srbija se obvezala na daljnje usklađivanje s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, očekuje se da će Srbija uvesti minimalnu privremenu mjeru strože provjere dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija.

2. Praćenje kretanja u pogledu nezakonitih migracija, zahtjeva za međunarodnu zaštitu, vraćanja i ponovnog prihvata

Državljani Srbije podnijeli su 2023. 4690 zahtjeva za međunarodnu zaštitu u državama članicama, što je povećanje od 9,5 % u odnosu na 2022. (kad ih je podneseno 4280) i nastavak kretanja iz prethodnih godina. Stopa priznavanja smanjila se s 5 %, koliko je iznosila 2022., na 2 % u 2023.

Broj srpskih državljana koji su nezakonito prešli vanjske granice EU-a smanjio se za 34 %, s 32 u 2022. na 21 u 2023. Broj srpskih državljana za koje je utvrđeno da nezakonito borave u državama članicama nastavio se smanjivati s 13 625 u 2022. na 13 025 osoba u 2023. (smanjenje od 4 %). Slično je kretanje zabilježeno kad je riječ o broju srpskih državljana kojima je odbijen ulazak, koji se 2023. smanjio za 13 % (5675 u 2023. u odnosu na 6550 u 2022.).

Broj odluka o vraćanju izdanih srpskim državljanima povećao se za 4 % (5835 u 2023. u usporedbi s 5630 u 2022.). Slično tomu, broj vraćenih osoba povećao se za 5 % (3505 u 2023. u usporedbi s 3245 u 2022.), a stopa vraćanja povećala se s 58 %, koliko je iznosila 2022., na 60 % u 2023.

Izvor: Eurostat

3. Suradnja u području migracija, upravljanja granicama i ponovnog prihvata

Srbija je nastavila pozitivno surađivati na provedbi Akcijskog plana EU-a za zapadni Balkan. Srbija je 2023. nastavila provoditi novu strategiju integriranog upravljanja granicama za razdoblje 2022. – 2027. i akcijski plan za razdoblje 2022. – 2024. Posebne policijske operacije koje Srbija provodi od listopada 2023. radi zaštite svojih granica i borbe protiv krijumčara migrantima proizvele su opsežan odvraćajući učinak u cijeloj regiji, koji je doveo do trenutačno slabijeg pritiska i promjene migracijskih ruta. Primijećen je pomak prema koridoru Bosna i Hercegovina – Hrvatska, uglavnom zbog poteškoća u tranzitu kroz Srbiju i postupne prilagodbe aktivnosti krijumčara novim okolnostima na terenu.

Srbija je nastavila suradnju s Frontexom u području migracija i upravljanja granicama na temelju radnog dogovora i sporazuma o statusu, pri čemu taj sporazum omogućuje raspoređivanje službenika stalnih snaga europske granične i obalne straže s izvršnim ovlastima u okviru zajedničkih operacija. Novi sporazum o statusu potpisan je 25. lipnja 2024. Frontexov časnik za vezu sa sjedištem u Beogradu ima regionalni mandat koji obuhvaća Srbiju, Bosnu i Hercegovinu te Crnu Goru. Frontex i uključene države članice EU-a nastavili su s raspoređivanjem službenika stalnih snaga na dijelove kopnene granice Srbije s Bugarskom i Mađarskom.

Srbija je nastavila suradnju s EUAA-om. Relevantni plan produljen je na 2023. kao osnova za suradnju s EUAA-om. Izrađen je treći plan suradnje za razdoblje 2024. – 2026. i čeka se njegovo donošenje.

U ožujku 2023. Srbija se pridružila Europskoj migracijskoj mreži (mreža stručnjaka EU-a za migracije i azil) u svojstvu zemlje promatrača.

Srbija je nastavila suradnju s državama članicama EU-a u području migracija i upravljanja granicama na temelju bilateralnih/multilateralnih sporazuma. Primjeri suradnje uključivali su opremu / tehničku pomoć, razmjenu informacija / statističkih podataka (uključujući izvješća o krivotvorenim ispravama i prekograničnom kriminalu), analizu rizika, zajedničke granične patrole (1342 takve patrole s Bugarskom, Hrvatskom, Mađarskom i Rumunjskom), tečajeve osposobljavanja itd. Trilateralna inicijativa Srbije, Austrije i Mađarske (utemeljena na sporazumu iz studenog 2022.) pokrenuta je 2023. radi jačanja nadzora na granici Srbije sa Sjevernom Makedonijom tako što je osnovana zajednička radna skupina koju čini osoblje iz tih zemalja te tako što je objedinjena oprema koju su osigurale te tri zemlje.

Frontex i države članice EU-a izvijestili su o općenito dobroj suradnji sa Srbijom u području ponovnog prihvata. Međutim, kad je riječ o vraćanju državljana trećih zemalja (najbrojniji su bili državljani

Afganistana, Maroka i Sirije), srpska tijela prihvatila su samo polovinu zahtjeva koje su podnijele države članice EU-a (1090 od 2198).

4. Suradnja u području sigurnosti

Srbija je nastavila blisku suradnju s Europolom, posebno u području teških kaznenih djela, organiziranog kriminala i borbe protiv terorizma. Srbija ima časnika za vezu u sjedištu Europola. S državama članicama EU-a odvijala se intenzivna suradnja koju je koordinirao Europol, među ostalim preko zajedničkih istražnih timova i posebnih multinacionalnih radnih skupina, npr. operativne radne skupine RAPAX, čiji je rad usmjeren na borbu protiv trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja između Europe i Latinske Amerike.

Srbija je nastavila sudjelovati u radu EMPACT-a. Važan dio suradnje s Europolom odnosi se na redovitu razmjenu informacija u okviru kanala SIENA. Osim toga, srpska policija nastavila je dostavljati informacije za Europolove baze podataka i analitičke projekte; doprinos Srbije povećao se 2023. za 10 % u odnosu na 2022.

Srbija je 2023. vrlo intenzivno surađivala s CEPOL-om u smislu osposobljavanja i razmjene osoblja, a u prvom planu bili su kibernetički kriminal, kriptovalute, lažne vijesti / dezinformacije i digitalne vještine policijskog osoblja.

Eurojust i Srbija nastavili su blisku suradnju u kaznenim stvarima, posebno preko srpskog tužitelja za vezu. Srbija je sudjelovala i u radu zajedničkih istražnih timova uz potporu Eurojusta.

Srbija je nastavila blisku suradnju s Interpolom u području sigurnosti. Sa susjednim državama članicama EU-a, posebno Hrvatskom i Rumunjskom, intenzivno je surađivala u pogledu teških kaznenih djela na pograničnim područjima, uključujući krijumčarenje migranata i krijumčarenje droge, oružja i streljiva.

Srbija je nastavila suradnju s EUDA-om na temelju radnog dogovora iz 2020. te u kontekstu projekta IPA8.

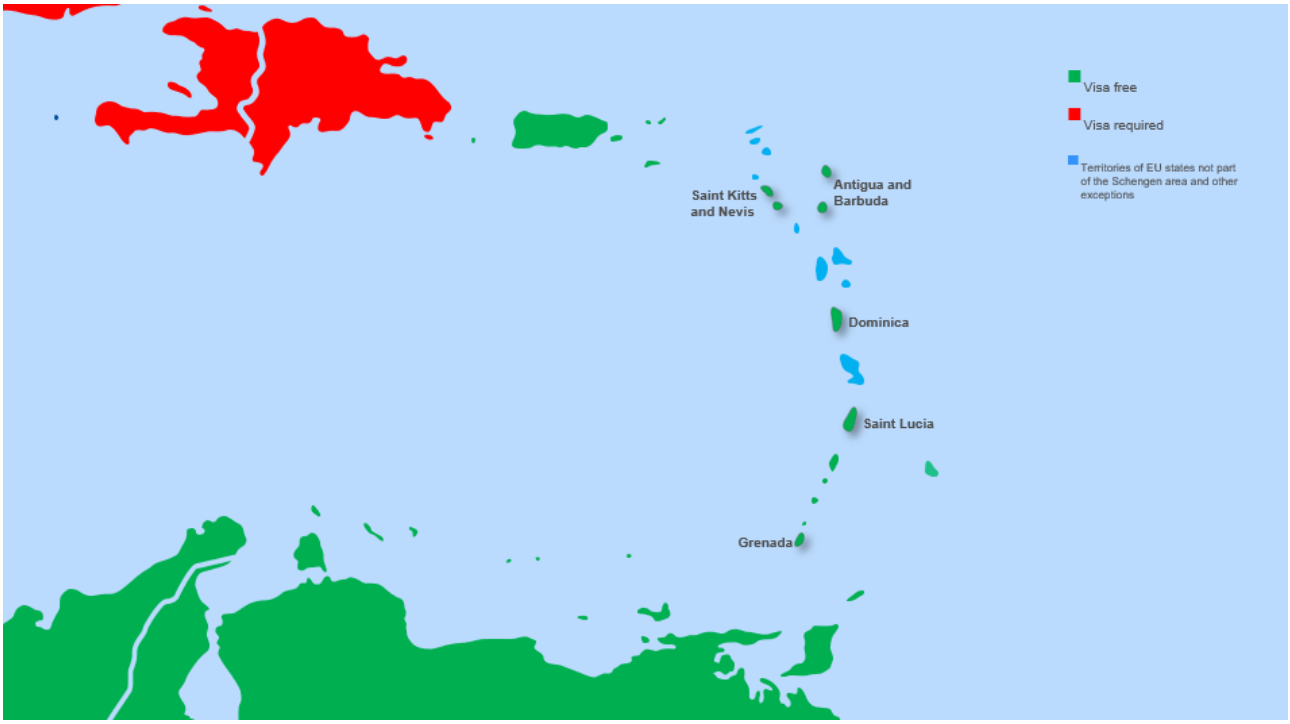
5. Preporuke

Srbija je poduzela mjere za provedbu prethodnih preporuka Komisije. Međutim, potrebno je ostvariti daljnji napredak i posvetiti se sljedećim pitanjima:

a) usklađivanju vizne politike Srbije s EU-ovim popisom zemalja čijim je državljanima potrebna viza. Dok se ne postigne potpuna usklađenost, Srbija bi trebala uvesti strožu provjeru dolazaka državljana trećih zemalja kojima nije potrebna viza, posebno onih iz zemalja koje predstavljaju sigurnosni rizik ili rizik od nezakonitih migracija, kao minimalnu privremenu mjeru u okviru operativnih i/ili administrativnih inicijativa (npr. na graničnim prijelazima);

b) potpunoj provedbi klauzule o državljanima trećih zemalja iz Sporazuma o ponovnom prihvatu između EU-a i Srbije.

II. ISTOČNOKARIPSKE ZEMLJE

Komisija od 2020. surađuje s pet istočnokaripskih zemalja čijim državljanima nije potrebna viza i koje provode programe državljanstva za ulagače (**Antigva i Barbuda, Dominika, Grenada, Sveti Kristofor i Nevis,** i **Sveta Lucija**) kako bi dobila relevantne informacije i podatke o tim programima.

Svih pet zemalja provodi različite programe državljanstva za ulagače, koji uglavnom podrazumijevaju izravne doprinose državnom proračunu ili ulaganja u velike infrastrukturne i komunalne projekte ili projekte povezane s nekretninama. Prva opcija obično je jeftinija, dok je opcija koja uključuje nekretnine obično skuplja. Postupak podnošenja zahtjeva za državljanstvo te dubinska analiza i sigurnosna provjera slični su u svih pet zemalja i obuhvaćaju pet glavnih koraka:

1) licenciranim zastupnicima zaduženima za marketing povjerava se zadaća pronalaska zainteresiranih ulagača u trećim zemljama;
2) zainteresirani ulagači podnose zahtjeve preko ovlaštenih lokalnih zastupnika koji dostavljaju te zahtjeve i popratnu dokumentaciju odjelu za dodjelu državljanstva na temelju ulaganja;
3) slijedi trorazinski postupak provjere podrijetla sredstava (koju provode banke), identiteta, sigurnosti i ugleda podnositelja zahtjeva (koju provode međunarodna poduzeća za dubinsku analizu) te sigurnosnih i imigracijskih rizika (koju provodi Zajednički regionalni komunikacijski centar (JRCC) CARICOM-ove Provedbene agencije za kriminal i sigurnost);
4) na temelju navedenih provjera odjel za dodjelu državljanstva na temelju ulaganja odobrava ili odbija zahtjev;
5) za odobrene zahtjeve konačnu odluku o dodjeli državljanstva donosi nadležni ministar.

Kako je navedeno u Šestom izvješću u okviru mehanizma suspenzije viza iz listopada 2023., iz Komisijine ocjene proizlazi nekoliko elemenata koji upućuju na to da postupci provjere u tih pet zemalja možda nisu dovoljno temeljiti da bi zajamčili da će se odbiti zahtjevi pojedinaca koji bi mogli predstavljati potencijalni sigurnosni rizik za EU nakon stjecanja državljanstva tih zemalja, a time i pristupa EU-u bez obveze posjedovanja vize.

Nijedna od tih pet zemalja ne zahtijeva boravak ili čak fizičku prisutnost u zemlji prije dodjele državljanstva[32]. To znači da se biometrijski podaci uspješnih podnositelja zahtjeva ne registriraju. Osim toga, svih pet zemalja u različitoj mjeri omogućuje uspješnim podnositeljima zahtjeva da promijene ime nakon stjecanja državljanstva ulaganjem. U Antigvi i Barbudi te Dominiki promjena imena dopuštena je pet godina nakon stjecanja državljanstva, a u Grenadi godinu dana nakon stjecanja. Međutim, staro ime navedeno je u putovnici u odjeljku „primjedbe”.

Od objave Šestog izvješća u okviru programa svih zemalja **broj uspješnih podnositelja zahtjeva nastavio se povećavati, dok je broj odbijenih zahtjeva i dalje relativno nizak**, iako je u nekim zemljama zabilježeno određeno povećanje. Tablica u nastavku sadržava podatke koje je predmetnih pet zemalja dostavilo Komisiji[33].

	Antigva i Barbuda	**Dominika**	**Grenada**	**Sveti Kristofor i Nevis**	**Sveta Lucija**
Ukupan broj zaprimljenih zahtjeva	3 719 (2014. – 2022.) 685 (2023.) 739 (do 30.6.2024.)	13 161 (2015. – 2022.) 4 068 u 2023. 2 981 u 2024. (do 30.6.)	3 151 (2014. – 2022.) 1 251 (2022.) 2 297 (2023.) 138 (do 31.7.2024.)	17 668 (2015. – 2022.) 1 987 (2023.) 98 (do 30.6.2024.)	2 013 (2015. – 2022.) 4 076 (2023.) 1 226 (do 30.4.2024.)
Odbijeni zahtjevi	157 (2014. – 2022.) 24 (2023.) 23 (2024.)	420 (2019. – 2022.) 210 (2023.) 180 (2023.)	204 (2015. – 2022.) 59 (2023.) 34 (2024.)	532 (2015. – 2022.) 207 (2023.) 4 (2024.)	70 (2015. – 2022.) 28 (2023.) 81 (2024.)
Ukupan broj izdanih putovnica	**7 205** (2014. – 2022.) **1 191** (2023.) **198** (do 30.6.2024.)	**34 596** (2018. – 2022., *u tijeku je provjera podataka za 2022.*) **9 539** (2023.) **5 484** (do 30.6.2024.)	**6 479** (2014. – 2022.) 2023. – 2024.: nije primjenjivo	**35 577** (2015. – 2022.) 2023. – 2024.: nije primjenjivo	nije primjenjivo

Među uspješnim podnositeljima zahtjeva i dalje se nalaze uglavnom **državljani kojima bi inače bila potrebna viza za ulazak u EU**. Prema primljenim informacijama najveći broj uspješnih podnositelja zahtjeva u razdoblju 2023. – 2024. potječe među ostalim iz Irana (1918), Kine (1099), Sirije (747),

[32] Antigva i Barbuda uvela je obvezu posjeta zemlji u roku od tri godine nakon dodjele državljanstva, a druge zemlje razmatraju uvođenje slične obveze.

[33] Skup podataka nije potpun i sadržava niz nedosljednosti. Ukupni broj zahtjeva često je manji od ukupnog broja izdanih putovnica jer se zahtjevi mogu odnositi na više od jedne osobe (npr. uspješan zahtjev za četveročlanu obitelj broji se kao jedan zahtjev, ali izdane su četiri putovnice).

Iraka (425), Nigerije (308) i Libanona (149)[34]. Nakon što je Rusija započela agresiju na Ukrajinu, svih pet zemalja suspendiralo je razmatranje zahtjeva za državljanstvo koje su podnijeli ruski i bjeloruski državljani. Međutim, u Grenadi je 2023. velik broj zahtjeva ruskih državljana (oko 2300) ostao neriješen i ti su zahtjevi obrađeni 2024.[35]

Nakon objave Šestog izvješća **Komisija je nastavila suradnju s tih pet zemalja i na političkoj i na tehničkoj razini**. Komisija je 12. siječnja 2024. održala sastanak na visokoj razini s predsjednicima vlade tih pet zemalja, a zatim je u siječnju 2024. uslijedila misija službi Komisije za prikupljanje tehničkih informacija u regiji i razmjena informacija u pisanom obliku.

Na temelju te misije i primljenih ažuriranih informacija potvrđena je većina bojazni izraženih u Šestom izvješću, tj. to da se **u okviru programa državljanstva za ulagače ne mogu potpuno eliminirati sigurnosni rizici**, a uvažena je i gospodarska i politička važnost tih programa za tih pet zemalja.

Nadalje, proteklih mjeseci svih pet zemalja sve je više uviđalo da trebaju jačati svoje sustave dubinske analize i sigurnosnih provjera te je pokazivalo otvorenost za provedbu znatnih poboljšanja uz potporu međunarodnih partnera. Konkretno, u prvim mjesecima 2024. tih pet zemalja potpisalo je **memorandum o razumijevanju kojim se stvara okvir za suradnju radi jačanja sigurnosti njihovih programa**. U skladu s tim memorandumom pet zemalja odlučilo je ujednačiti minimalni iznos ulaganja na 200 000 USD. Za Antigvu i Barbudu, Dominiku, Grenadu i Svetu Luciju riječ je o povećanju od 100 % (u odnosu na prethodni prag od 100 000 USD). Memorandum je uključivao i obvezu razmjene informacija o podnositeljima zahtjeva, provedbe pojačanih mjera transparentnosti, uspostave regionalnog regulatornog tijela, jačanja okvira za sigurnosne provjere i uspostave zajedničkih standarda za zastupnike, marketing i promidžbu programa.

Komisija će nastaviti blisko surađivati s tih pet istočnokaripskih zemalja i ocjenjivati provedbu navedenih reformi u skladu s postojećim pravnim okvirom iz članka 8. stavka 2. točke (d) Uredbe o vizama, kojim se predviđa aktiviranje mehanizma suspenzije viza u slučajevima povećanog rizika ili neposredne prijetnje za javni poredak ili unutarnju sigurnost država članica. Komisija će nakon donošenja revidiranog mehanizma suspenzije viza prilagoditi svoju ocjenu na temelju novih pravila. U svakom slučaju, Komisija će u okviru svoje ocjene i dalje uzimati u obzir cjelokupne odnose između EU-a i predmetnih trećih zemalja, kao i opći politički kontekst.

[34] Valja napomenuti da se brojke za treće zemlje navedene u ovom odlomku temelje na podacima koje su istočnokaripske zemlje dostavile za prvih pet zemalja s najvećim brojem uspješnih podnositelja zahtjeva za državljanstvo. Zbog toga bi stvarne brojke za treće zemlje mogle biti nešto više u odnosu na brojke dostavljene u okviru predmetnog postupka prikupljanja podataka (tj. neke od tih zemalja možda nisu dospjele među „prvih pet" u jednoj ili više istočnokaripskih zemalja). Jedino je Dominika obradila sve zahtjeve državljana Irana navedene u ovom izvješću.

[35] Grenada je obavijestila Komisiju da joj je 16. rujna 2024. preostalo 87 zahtjeva ruskih državljana koje je potrebno razmotriti.

III. LATINSKA AMERIKA

U Komunikaciji o vizama iz svibnja 2023.[36] kao jedan od glavnih problema istaknut je sve veći broj **zahtjeva za azil koje podnose državljani trećih zemalja izuzeti od obveze posjedovanja vize**. Zahtjevi za azil državljana zemalja čijim državljanima nije potrebna viza često imaju **nisku stopu priznavanja**, što uzrokuje veliko opterećenje za sustave azila država članica: približno 20 % (više od 1,2 milijuna) zahtjeva za azil u EU-u u razdoblju od 2015. do 2023. podnijeli su državljani trećih zemalja koji su doputovali u EU bez obveze posjedovanja vize. To se događa u trenutku u kojem su kapaciteti za prihvat određenih država članica gotovo dosegnuli svoje granice s obzirom na višestruke krize na geopolitičkom planu, a posebno na potrebu za integracijom velikog broja osoba kojima je odobrena privremena zaštita i koje su pronašle utočište u EU-u zbog aktualnog agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine i stalnih nezakonitih dolazaka migranata iz drugih dijelova svijeta.

Osim zemalja u susjedstvu EU-a koje su redovito obuhvaćene izvješćima o mehanizmu suspenzije viza, posljednjih godina neke države članice EU-a bilježe porast broja podnositelja zahtjeva za azil iz zemalja Latinske Amerike čijim državljanima nije potrebna viza, kako je prikazano u tablicama u nastavku. Od 2015. do prvog tromjesečja 2024. znatno se povećao broj zahtjeva za azil koje su podnijeli državljani zemalja Latinske Amerike čijim državljanima nije potrebna viza, što je dovelo do situacije u kojoj oni čine **polovinu ukupnog broja zahtjeva za azil državljana trećih zemalja koji mogu putovati bez vize (oko 600 000 od oko 1,2 milijuna)**.

Tablica 1 – Prvi zahtjevi za azil podneseni u razdoblju od 2015. do 2024. (od siječnja do srpnja),

[36] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o praćenju bezviznih režima EU-a, COM(2023) 297 final.

izvor: Eurostat

Zemlja	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	siječanj – srpanj 2024.
Kostarika	10	5	15	20	60	40	20	80	115	120
El Salvador	555	1 765	2 965	5 040	9 070	4 230	1 830	3 580	2 880	1 540
Gvatemala	20	40	85	230	620	500	265	440	545	260
Honduras	220	475	1 325	2 770	7 245	5 670	2 360	3 260	4 030	1 580
Meksiko	75	50	80	125	200	160	135	260	335	195
Nikaragva	45	65	165	1 890	6 530	3 900	1 365	2 780	3 235	1 545
Panama	5	5	10	15	55	50	60	125	170	85
Argentina	15	20	35	100	340	450	325	810	1 475	985
Brazil	90	205	290	670	1 605	1 650	795	1 555	1 775	1 245
Čile	35	50	50	105	225	300	195	370	600	385
Kolumbija	270	1 050	3 935	10 045	31 850	29 055	13 140	42 420	62 015	31 845
Paragvaj	15	15	30	80	375	370	250	740	1 085	735
Peru	145	150	550	1 515	6 810	6 140	3 055	12 685	23 035	16 135
Urugvaj	0	10	20	30	110	170	140	110	200	110
Venezuela	775	4 690	12 985	22 195	44 770	30 325	17 380	50 050	67 085	41 740
UKUPNO	2 275	8 595	22 540	44 830	109 865	83 010	41 315	119 265	168 580	98 505

Zemlja	Godina	Odbijanja ulaska	Nezakoniti boravci	Prvi zahtjevi za azil	Stopa priznavanja[37]
Argentina	**2022.**	350	1 110	810	2 %
	2023.	335	1 285	1 475	4 %
Brazil	**2022.**	2 825	4 565	1 555	8 %
	2023.	2 380	4 990	1 775	9 %
Čile	**2022.**	180	620	370	5 %
	2023.	210	700	600	4 %
Kolumbija	**2022.**	3 600	9 800	42 420	6 %
	2023.	3 655	14 260	62 015	6 %
Kostarika	**2022.**	20	75	80	0 %
	2023.	20	85	115	11 %
El Salvador	**2022.**	165	650	3 580	31 %
	2023.	130	720	2 880	31 %
Gvatemala	**2022.**	115	285	440	17 %
	2023.	105	260	545	32 %
Honduras	**2022.**	515	2 405	3 260	17 %
	2023.	475	2 490	4 030	23 %
Meksiko	**2022.**	190	695	260	12 %
	2023.	235	730	335	18 %
Nikaragva	**2022.**	425	1 325	2 780	25 %
	2023.	370	1 080	3 235	52 %
Panama	**2022.**	25	35	125	14 %
	2023.	25	40	170	6 %
Paragvaj	**2022.**	725	1 265	740	5 %
	2023.	460	1 800	1 085	3 %
Peru	**2022.**	1 155	3 650	12 685	5 %
	2023.	990	4 755	23 035	5 %
Urugvaj	**2022.**	30	190	110	3 %
	2023.	25	220	200	5 %
Venezuela	**2022.**	250	2 000	50 050	4 %
	2023.	405	2 175	67 085	3 %[38]
UKUPNO/PROSJEK (%)	**2022.**	10 555	28 670	119 265	10 %
	2023.	9 835	35 590	168 580	14 %

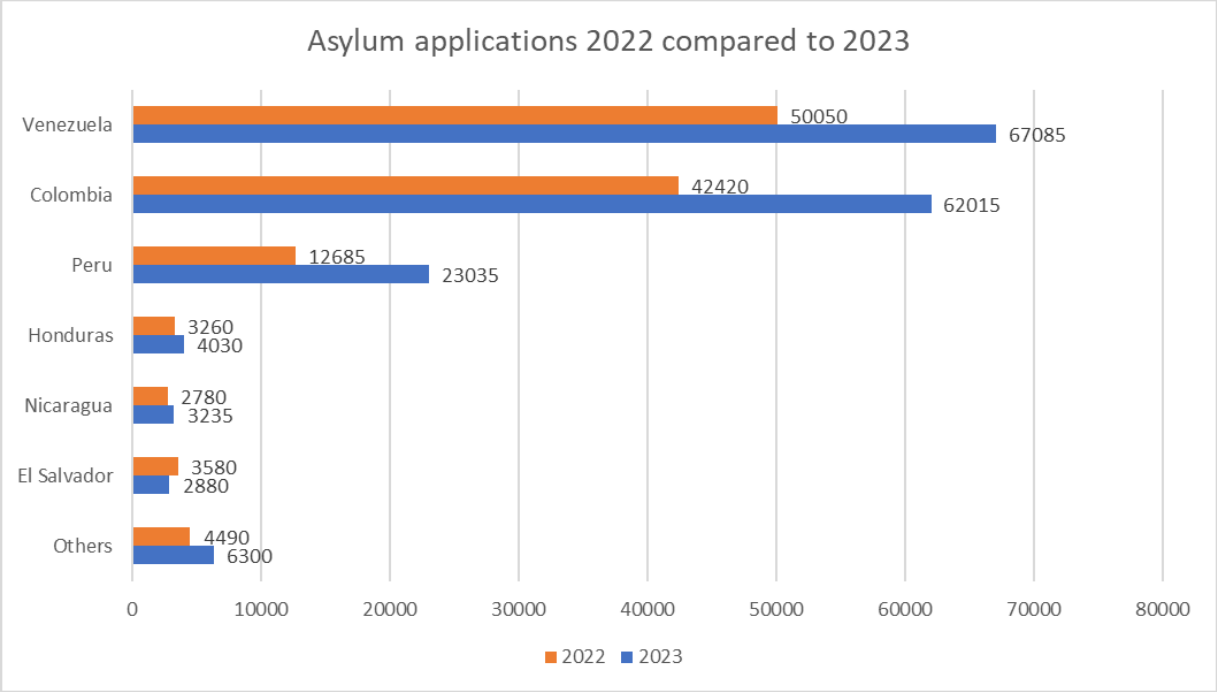
U 2023. zaprimljeno je **168 580 zahtjeva** koje su podnijeli državljani 15 predmetnih zemalja, u

[37] Stopa priznavanja uključuje oblike zaštite koje regulira EU (status izbjeglice i osobe kojoj je odobrena supsidijarna zaštita) i isključuje oblike nacionalne zaštite (humanitarni razlozi). Izračunava se dijeljenjem broja pozitivnih prvostupanjskih odluka (o odobravanju statusa izbjeglice ili osobe kojoj je odobrena supsidijarna zaštita) ukupnim brojem donesenih odluka.

[38] Udio prvostupanjskih odluka kojima je podnositeljima zahtjeva iz Venezuele odobren nacionalni humanitarni status iznosio je 91 % u 2023. (u odnosu na 72 % u 2022.).

usporedbi sa 119 265 zahtjeva u 2022. Riječ je o **povećanju za više od 40 % u godini dana**.

Iako su zaprimljeni zahtjevi za azil državljana svih 15 zemalja u regiji koje imaju izuzeće od obveze posjedovanja vize, najveći broj i povećanje zabilježili su Venezuela, Kolumbija i Peru, a slijede ih Honduras, Nikaragva i El Salvador. Za druge zemlje zabilježeni su manji brojevi i slabije izražena povećanja, pa trenutačno ne izazivaju posebnu zabrinutost[39].

Izvor: Eurostat

Kad je riječ o **Venezueli**, broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje njezini državljani podnose u državama članicama u posljednje je tri godine u stalnom porastu i iznosi više od 50 000 zahtjeva godišnje. U 2023. podneseno je 69 540 zahtjeva, u odnosu na 52 075 u 2022. Komisija prepoznaje da su ta kretanja povezana s trenutačnom političkom i gospodarskom situacijom u Venezueli i podsjeća na obvezu EU-a da zajedno sa svojim međunarodnim partnerima podrži mirno, demokratsko i uključivo rješenje pod vodstvom Venezuele za okončanje krize u zemlji.

Kad je riječ o **Kolumbiji**, njezini državljani 2023. podnijeli su 63 310 zahtjeva za međunarodnu zaštitu u državama članicama, što je povećanje od 46 % u odnosu na 2022. (kad ih je podneseno 43 370). Komisija prepoznaje da su i ta kretanja povezana s činjenicom da je Kolumbija primila gotovo 3 milijuna izbjeglica i migranata iz Venezuele. Kako je navedeno u Zajedničkoj komunikaciji, EU će nastaviti podupirati Kolumbiju i regiju u suočavanju s tom migracijskom krizom.

Kad je riječ o **Peruu**, broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje su njegovi državljani podnijeli u državama članicama u razdoblju od 2022. do 2023. naglo se povećao, za 81 %, s 12 880 zahtjeva podnesenih 2022. na 23 280 zahtjeva podnesenih 2023.

Kad je riječ o **Hondurasu**, njegovi su državljani 2023. podnijeli 4065 zahtjeva za međunarodnu zaštitu u državama članicama, u usporedbi s 3335 zahtjeva podnesenih 2022., što je povećanje od 18 %.

Kad je riječ o **Nikaragvi** njezini su državljani 2023. podnijeli 3340 zahtjeva za međunarodnu zaštitu

[39] Iako su brojke koje su zabilježene za Brazil među najvećima u regiji kad je riječ o odbijanju ulaska i nezakonitim boravcima, trebalo bi ih promatrati u odnosu na veći broj stanovnika koji ta zemlja ima.

u državama članicama, u usporedbi s 2855 zahtjeva podnesenih 2022., što je povećanje od 15 %.

Kad je riječ o **El Salvadoru**, njegovi su državljani 2023. podnijeli 3060 zahtjeva za međunarodnu zaštitu u državama članicama, u usporedbi s 3770 zahtjeva podnesenih 2022., što je smanjenje od 19 %.

Kako bi se zajamčila održivost izuzeća od obveze posjedovanja vize, putovanja bez vize trebala bi se omogućiti isključivo za kratkotrajne boravke. Službe Komisije u suradnji s ESVD-om sudjelovat će u dijalogu s najpogođenijim zemljama u regiji radi razmjene informacija i najboljih primjera iz prakse, podupiranja nadležnih tijela u provedbi odgovarajućih provjera na granicama pri odlasku, provedbe kampanja za informiranje o pravima i obvezama u okviru bezviznih režima te poduzimanja drugih odgovarajućih mjera za uklanjanje temeljnih uzroka velikog broja zahtjeva za azil. Komisija će pratiti provedbu prethodno navedenih mjera i njihov učinak na broj nezakonitih boravaka i zahtjeva za azil u skladu s postojećim pravnim okvirom iz članka 8. stavka 2. točaka (a) i (b) Uredbe o vizama, kojim se predviđa aktiviranje mehanizma suspenzije viza u slučajevima znatnog povećanja nezakonitih migracija ili broja neutemeljenih zahtjeva za azil.

Kad je riječ o dugotrajnim boravcima, obje bi strane trebale intenzivirati suradnju u području zakonitih načina dolaska i poticati uzajamno korisne aranžmane za mobilnost, kako je navedeno u Zajedničkoj komunikaciji „Nova agenda za odnose između EU-a i Latinske Amerike i karipskih zemalja”.

ZAKLJUČAK

Države članice izvješćuju da sa svim partnerima u susjedstvu EU-a općenito blisko surađuju u području migracija i sigurnosti. Nekoliko tih partnera treba nastaviti rješavati problem neutemeljenih zahtjeva za azil, a svi bi trebali nastaviti usklađivati svoju viznu politiku s politikom EU-a kako bi se spriječio rizik od toga da državljani trećih zemalja kojima nije potrebna viza uđu na njihova državna područja i zatim nezakonito nastave putovati prema EU-u.

Kad je riječ o susjedstvu EU-a, daljnje postupanje nakon dovršetka procesa liberalizacije viznog režima i dalje je moćan oblik potpore reformama i jačanja suradnje s EU-om u području migracija, upravljanja granicama i sigurnosti. Komisija smatra da su Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Moldova, Sjeverna Makedonija i Srbija poduzele mjere za provedbu niza preporuka iznesenih u Šestom izvješću u okviru mehanizma suspenzije viza. Kad je riječ o Ukrajini i Kosovu, zemljama čiji su državljani izuzeti od obveze posjedovanja vize prije manje od sedam godina i za koje je izvješćivanje o ispunjenju zahtjeva za liberalizaciju viznog režima i dalje potrebno, Komisija smatra da te zemlje i dalje ispunjavaju te zahtjeve. Međutim, obje zemlje moraju poduzeti daljnje mjere kako bi provele preporuke Komisije. Kad je riječ o Gruziji, čiji su državljani isto izuzeti od obveze posjedovanja vize prije manje od sedam godina i za koju je izvješćivanje o ispunjenju zahtjeva za liberalizaciju viznog režima i dalje potrebno, Komisija smatra da ta zemlja treba poduzeti daljnje hitne mjere za provedbu preporuka Komisije, posebno u području zaštite temeljnih prava, kako bi nastavila ispunjavati sva mjerila za liberalizaciju viznog režima i izbjegla moguću aktivaciju mehanizma suspenzije.

Taj će se proces i dalje pomno pratiti, među ostalim u okviru sastanaka visokih dužnosnika te redovitih sastanaka pododbora za pravosuđe, slobodu i sigurnost. Osim toga, praćenje problema povezanih sa zahtjevima za liberalizaciju viznog režima i dalje će biti uključeno u Komisijina izvješća u okviru godišnjeg paketa za proširenje.

Komisija će nastaviti surađivati i s istočnokaripskim zemljama čijim državljanima nije potrebna viza i koje provode programe državljanstva za ulagače kako bi se spriječili mogući sigurnosni rizici za EU i njegove države članice te s relevantnim zemljama Latinske Amerike kako bi se spriječila zlouporaba putovanja bez vize radi podnošenja neutemeljenih zahtjeva za azil.